

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

บ้านคลองดินดำ

นายชาญยุทธ จิตนอก

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

ชาญยุทธ จิตนอก : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดิ รังษิพัฒนานนท์, 69 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นสารนิพนธ์ที่นำเสนอกระบวนการทดลองจนผลการประเมินโครงการ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ โดยมีวัตถุประสงค์การประเมินโครงการดังนี้ เพื่อทราบว่า กระบวนการดำเนินงานของกองทุน ปัจจัยด้านบวก ปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริม และขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย และเพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน มีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้ ขั้นตอนแรกศึกษาและหาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของชุมชน ศึกษาการบริหารของคณะกรรมการ โดยใช้แบบรายงาน บร.1 – บร.12 เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ และประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นต่าง ๆ โดยใช้ CIPP Model

ผลทำการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านคลองดินดำมีศักยภาพ และมีความเข้มแข็งอยู่ระดับปานกลาง เนื่องจากชาวบ้านยังไม่มีควมสามัคคีเท่าที่ควร เนื่องจากสมาชิกต่างคนต่างทำมาหากินของตนเอง ประกอบกันเป็นหมู่บ้านซึ่งแยกมาใหม่จาก ม.7 บ้าน ไสกรวัก ยังไม่มีการรวมกลุ่มอาชีพ และคณะกรรมการและชาวบ้านยังแยกเป็นฝ่าย ยังไม่สามัคคีเต็มที่

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุศลวดี รังษีวัฒนานนท์)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ ดร. วิศิษฐ์ แวสูงเนิน)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

25 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จล่วงด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดี ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลวดี รัชชีวัฒนานนท์ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คณะพัฒนากรอำเภอ คุณอารี ประสิทธิ์สุวรรณ ที่ได้ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับกองทุน
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการกองทุนทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูล
- อำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอด จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ชาญยุทธ จิตนอก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล.....	2
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์.....	4
2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	5
3. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	13
4. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้าน.....	14
5. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน..... และชุมชนเมือง.....	15
6. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพป์โมเดล.....	16
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้าน..... และชุมชนเมือง.....	19
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	20
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	20
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	23

	หน้า
3. ตัวแปรและกลุ่มตัวอย่างในการประเมินโครงการ.....	23
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	33
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	34
7. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	35
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	35
2. ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ.....	45
3. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	62
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	65
1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	65
2. วิธีดำเนินการ.....	65
3. ผลการดำเนินการ.....	66
4. อภิปรายผล.....	67
5. ข้อเสนอแนะ.....	68
บรรณานุกรม.....	70
ภาคผนวก.....	71
ภาคผนวก ก	.....
รายชื่อสมาชิกกองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ.....	.....
ภาคผนวก ข.....	.....
แบบรายงาน บร.1 – บร.12.....	.....

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท...	22
ตารางที่ 2	ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล..... การประเมินปัจจัยนำเข้า.....	26
ตารางที่ 3	ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล..... การประเมินกระบวนการ.....	28
ตารางที่ 4	ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมิน..... ผลผลิต.....	31
ตารางที่ 5	ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท...	34
ตารางที่ 6	ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล..... การประเมินปัจจัยนำเข้า.....	35
ตารางที่ 7	ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล..... การประเมินกระบวนการ.....	37
ตารางที่ 8	ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมิน..... ผลผลิต.....	37
ตารางที่ 9	จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร.....	45
ตารางที่ 10	แสดงระดับการศึกษาของประชาชนในหมู่บ้านคลองดินดำ.....	41
ตารางที่ 11	รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีแต่ละครอบครัว.....	43
ตารางที่ 12	แสดงคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ.....	43
ตารางที่ 13	แสดงรายละเอียดของกรรมการชุดใหม่ 15 คน.....	48
ตารางที่ 14	แสดงผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษา 6 คน.....	49
ตารางที่ 15	แสดงจำนวนผู้กู้.....	55
ตารางที่ 16	จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติที่ผ่านมาของกองทุน.....	59
ตารางที่ 17	แสดงจำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์.....	60

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ที่ผ่านมาสังคมไทย ถูกแรงกระแทกจากวิกฤตเศรษฐกิจทำให้ชีวิตงาน และครอบครัวแปรผัน ค่าเงินบาทลอยตัวราคาพืชผลทางการเกษตรต่ำลง มีคนตกงานเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ระบบเศรษฐกิจของประเทศล้มเหลว ต่อมารัฐบาลของ ฯพณฯ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร แสดงเจตนาารมณ์นโยบายที่มุ่งจะสร้างเสถียรภาพความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและกระตุ้นระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น ซึ่งเป็นโครงการเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาล พร้อมกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค และพักหนี้เกษตรกร 3 ปี ที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคม อย่างเป็นรูปแบบ ช่วยลดความยากจนนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน เป็นนโยบายที่สำคัญซึ่งในการต่อสู้กับความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยให้หมู่บ้านหรือชุมชนจัดตั้งกองทุนขึ้นมา เพื่อรับจัดสรรเงินจากรัฐบาล กองทุนละ 1 ล้านบาท โดยให้กองทุนแต่ละกองทุนบริหารจัดการกันเอง เป็นการสร้างศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ และเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชน โดยชุมชนท้องถิ่นจะเป็นผู้ที่กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณภาพและภูมิปัญญาของตนเอง บนกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ต่อมารัฐบาลได้มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ร่วมกัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ จำเป็นต้องมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน เพื่อหาจุดบกพร่องหรือจุดเด่น นำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนให้กองทุนมีความยั่งยืน ชาวบ้านอยู่ดีมีสุข มีรายได้ มีงานทำ เป็นผลพวงทำให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นตามลำดับ บ้านคลองดินคำ หมู่ที่ 13 ต.หนองหญ้าขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา เป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับการจัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาท และได้ดำเนินการจัดสรรเงินให้สมาชิกไปแล้วนั้น นำมาสู่การศึกษาถึงการประเมินผลในการบริหารจัดการกองทุนว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

กรณีศึกษาการประเมินกองทุนหมู่บ้านคลองคินคำ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

1.1 ท้องถิ่นชุมชนมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิก

1.2 ท้องถิ่นชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

1.3 ท้องถิ่นมีกระบวนการพึ่งตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.4 เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกันทั้งระบบ เศรษฐกิจและสังคม

1.5 ประชาชนท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวก และปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน

3. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมายและทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัด ที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

กรอบแนวคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ที่เรียกว่าระบบ ชิฟฟ์โมเดล ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านคลองคินคำครั้งนี้ ผู้จัดทำได้นำเอา รูปแบบการประเมินแบบชิฟฟ์โมเดล มาทำการประเมินโครงการ

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีหรือต้นแบบทางความคิดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นต้นแบบทางความคิดในเชิงระบบ “ชิฟฟ์โมเดล” ได้กำหนดประเด็นในการประเมินออกเป็น 4 ประเภทซึ่งเป็นที่มาของ CIPP Model มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (บริบท)	Context Evaluation	ย่อมาจาก	C
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (นำเข้า)	Input Evaluation	ย่อมาจาก	I
3. การประเมินกระบวนการ	Process Evaluation	ย่อมาจาก	P
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น	Product Evaluation	ย่อมาจาก	P

การประเมินผลตามแบบจำลองนี้เป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ ได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ

วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านคลองดินดำ หมู่ 13 มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาบริบทของหมู่บ้านที่ไปปฏิบัติงานตลอดจนอาชีพ และความเป็นอยู่ของประชาชน

ขั้นที่ 2 ศึกษาการบริหารหรือการทำงานของคณะกรรมการกองทุน

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีต่าง ๆ ดังนี้

การสอบถาม ใช้แบบสอบถามโดยใช้แผน บร.1 – บร.12 ไปสอบถามรายละเอียดจากชาวบ้าน

การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์โดยใช้แผน บร.1 – บร.2 สัมภาษณ์

สังเกต สังเกตดูสภาพทั่วไป บริบทของชุมชน

การจัดเวทีชาวบ้าน เป็นการเก็บข้อมูลจากการจัดเวทีชาวบ้านทั้งระดับหมู่บ้าน

และตำบล

ขั้นที่ 4 ใช้ซีพีพีโมเดล (CIPP Model) วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นต่าง ๆ โดยใช้ CIPP Model

ขั้นที่ 6 สรุปผลการนำแผนงานและนำเสนอผลการประเมินโครงการในรูปแบบของสารนิพนธ์

ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

1) ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2) ได้ทราบและมีความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน

3) ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและแนวทางการวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) ผู้ศึกษาได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

ปริทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คำนำ

จากหลักการและเหตุผล และวัตถุประสงค์ของกองทุนแล้ว การประเมินกองทุนจะมีความชัดเจนและเที่ยงตรง จำเป็นต้องมีรายละเอียดหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน จึงได้นำเอาแนวทาง นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ เป็นหลักในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์

1.1 นโยบาย

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลที่มี พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยจัดตั้งกองทุนขึ้น จัดสรรเงินกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.2 หลักการ

โครงการกองทุนจะมีความสำเร็จได้ต้องประกอบไปด้วย

1.2.1 ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2.2 ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เป็นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการ

1.2.3 ความพร้อมของระบบตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก

1.2.4 ความพร้อมของการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับนำไปสู่การสร้างกองทุน สวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการงานเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีระเบียบดังต่อไปนี้

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังต่อไปนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 กล่าวว่า ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

ข้อ 8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- ตาย
- ลาออก
- เป็นบุคคลล้มละลาย
- คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- เป็นคนไร้ความสามารถเหมือนคนเสมือนไร้ความสามารถ
- ได้รับความผิดอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- 5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- 7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- 8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- 9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ
- 10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

11) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีคณะกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนคณะอนุกรรมการทั้งหมด

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- 6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- 8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดการและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 8 ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” กับธนาคาร เพื่อสำรองจ่ายและเตรียมจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง

ให้ธนาคาร โอนเงินจาก “บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” เข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองตามคำสั่งจ่ายของคณะกรรมการ

ข้อ 9 ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านและบัญชีกองทุนชุมชนเมืองตามหมวด 9 แห่งระเบียบนี้ บัญชีละหนึ่งล้านบาท ภายในระยะเวลาสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

ในกรณีที่คณะกรรมการไม่สามารถจัดสรรเงินให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ขยายระยะเวลาต่อไปได้อีกไม่เกินสิบห้าวัน

ข้อ 11 คณะกรรมการมีอำนาจระงับการจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหรือให้กองทุนชดใช้หรือส่งคืนเงินในกรณีที่กองทุนเบิกจ่ายไปแล้ว อันเนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า คณะกรรมการกองทุนไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด หรือกระทำการอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อกองทุน

ข้อ 13 คณะอนุกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

2) สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ในการทำหน้าที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการแก่กองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

3) บูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม และงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการของกองทุน

4) ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับกองทุนตามแผนงานโครงการของรัฐ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ใกล้เคียงกับกองทุน เพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน สามารถรวมกองทุนอื่นกับกองทุนได้ตามวัตถุประสงค์

5) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุน

6) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ข้อ 15 ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) รับขึ้นทะเบียนกองทุนตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- 2) ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุน ซึ่งผ่านการประเมินของคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับชุมชนตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- 3) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัด ให้เป็นไปตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์
- 5) ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกองทุนในจังหวัด
- 6) จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนต่าง ๆ ในจังหวัดเพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนและส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทราบ
- 7) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัดให้คณะกรรมการทราบตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- 8) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด
- 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการสนับสนุนมอบหมาย

ข้อ 16 ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุน จำนวนสิบห้าคนประกอบด้วยกรรมการซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองโดยสมาชิกซึ่งกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบ ที่จะบริหารจัดการกองทุนซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง และต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 17

ข้อ 17 กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

- 1) เป็นผู้มิใช่ชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้าน การเงินตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ

(4) ข้อ 18 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) บริหารจัดการกองทุน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน เพื่อสอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ

2) ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

3) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก ทั้งที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชน หรือปัจเจกบุคคล

4) ดำรงและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อดสาหกรรมครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชนในเขตท้องที่หมู่บ้านนั้น

5) พิจารณาการให้กู้เงินตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

6) ทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน

7) จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกัน และต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่รับคำร้อง

8) จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน หรือ รายได้ที่เกิดขึ้นจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการคืนให้แก่กองทุนให้ครบเต็มตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เบิกจ่าย

9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

ข้อ 19 กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งวาระ ให้คณะกรรมการกองทุนประกอบด้วยกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ และให้คณะกรรมการกองทุนจัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ 16 ภายในระยะเวลาสามสิบวัน

ข้อ 21 ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เภรัญญิกกองทุน และเลขานุการกองทุน

ข้อ 22 การประชุมคณะกรรมการกองทุนต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

ข้อ 23 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

- 1) เงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการ
- 2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาระผูกพัน
- 3) เงินกู้ยืม
- 4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน
- 5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
- 6) เงินค่าหุ้น
- 7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
- 8) เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ 25 คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน ให้สมาชิกถือหุ้นของกองทุนหรือมีเงินฝากสัจจะไว้ที่กองทุน

ข้อ 27 นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกองทุน อาจเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้

ข้อ 28 ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ข้อ 30 สมาชิกตามข้อ 18 (3) ที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน

ข้อ 31 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ในกรณีที่กรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนด ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป ทั้งนี้ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

ข้อ 35 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

ข้อ 36 ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนต้นเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด

ข้อ 37 ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

ข้อ 38 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และแจ้งให้สมาชิกทราบ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลที่เห็นสมควรเป็นผู้ตรวจสอบกองทุนเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนและการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนได้ตามที่เห็นสมควร

2.3 ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ ม.13 ต.หญ้าขาว อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา

1. ที่ตั้งกองทุน

เลขที่ 25 หมู่ที่ 13 ตำบลหนองหญ้าขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา 30140

2. วัตถุประสงค์

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก
- 2) เพื่อเป็นการส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากสัจจะและเงินรับ

ฝาก

- 3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- 4) เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม
- 5) เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม

3. คุณสมบัติของสมาชิก

เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านคลองจินดา เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ต้องฝากเงินตั้งจะออมทรัพย์

4. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุนเดือนละครั้ง สามารถสมัครเป็นบุคคลหรือเป็นกลุ่มหรือองค์กรก็ได้ มีคุณสมบัติครบตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ตาย
- 2) ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- 3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือนหรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

6. ค่าสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน รายละ 20 บาท

7. ต้องมีเงินฝากตั้งจะทุกเดือน ๆ ละ 30 บาท

8. ประเภทการกู้ยืม

- การพัฒนาอาชีพ
- การสร้างงาน
- การสร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้
- ลดค่าใช้จ่าย
- บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน

9. วงเงินกู้ไม่เกิน 20,000 บาท หากเกิน 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาทคณะกรรมการต้องเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกวินิจฉัยชี้ขาด

10. อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 1 บาท ต่อเดือน หรือ 12 บาท ต่อปี

3. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2544 หมวด 7 มีสาระสำคัญดังนี้

3.1.1 สมาชิกกองทุนที่มีความประสงค์ขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมอย่างชัดเจน ให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

3.1.2 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติรายหนึ่งไม่เกิน สองหมื่นบาท หากเกินสองหมื่นแต่ไม่เกินห้าหมื่นบาทให้คณะกรรมการเรียกประชุมสมาชิกทั้งหมดเพื่อพิจารณาชี้ขาด กรณีฉุกเฉินให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3.1.3 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

3.1.4 กำหนดชำระคืนให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม แบ่งสัญญาเงินกู้แต่ละรายให้ผู้ชำระเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเสร็จสิ้นภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

3.1.5 กรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้เสียค่าปรับตามระเบียบข้อบังคับที่กองทุนนั้นกำหนดไว้

3.1.6 ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้เงินหรือนำเงินกู้ออกไปใช้ในกรอบวัตถุประสงค์ โดยปราศจากเหตุอันควรให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้ทันที

3.2 กรณีกองทุนหมู่บ้านคลองคินคำ มีหลักเกณฑ์สำหรับการพิจารณาให้กู้ยืมได้ดังนี้

3.2.1 สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงิน ต้องจัดทำโครงการยื่นเพื่อขอกู้จากคณะกรรมการ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมอย่างชัดเจน

3.2.2 วงเงินกู้ไม่เกิน 20,000 บาท ค่อราย เกิน 20,000 บาท แต่ไม่เกิน 50,000 บาท คณะกรรมการต้องเรียกประชุมสมาชิกทั้งหมดเพื่อชี้ขาดต่อไป

3.2.3 มีคนค้ำประกัน 3 คน คนค้ำต้องเป็นสมาชิกกองทุนด้วย กรณีฉุกเฉินให้ทำสัญญาเงินกู้ยืมอย่างเดียว

3.2.4 กรณีชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนภายใน 1 ปี กรณีฉุกเฉินไม่เกิน 120 วัน

3.2.5 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละ 1 บาทต่อเดือนหรือ 12 บาท ต่อปี

3.2.6 กรณีผิดสัญญาต้องเสียค่าปรับร้อยละ 2 บาท ต่อเดือน

4. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนต่าง ๆ ส่วนการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนจะต้อง

เป็นไปตามข้อที่ 41 แห่งระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2544 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน ตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 มีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าประชุม จะต้องมีส่วนในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

4.1.2 การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

4.2 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 มีรายละเอียดพอสังเขปดังต่อไปนี้

4.2.1 เป็นผู้มิใช่อยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลา 2 ปี ก่อนวันที่จะได้รับเลือกเป็นกรรมการกองทุน

4.2.2 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีขึ้นไป

4.2.3 ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ ไม่มีประวัติเสียด้านการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4.2.4 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

4.2.5 ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

4.2.6 ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

4.2.7 ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

4.2.8 ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง

4.2.9 ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)

5. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เป็นแบบแสดงข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านและชุมชนเมือง และประเมินความพร้อมด้านต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เพื่อขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมด้านต่าง ๆ ดังนี้

เรื่องที่ต้องประเมิน

- 5.1 การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- 5.2 คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
- 5.3 ความรู้ประสบการณ์และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
- 5.4 ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินการของกองทุน
- 5.5 การมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
- 5.6 การปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุน
- 5.7 การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

6. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิพพีโมเดล (CIPP Model)

CIPP Model เป็นแบบจำลองการประเมิน ประเมินว่าโครงการนี้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ และประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น – จุดด้อยเพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมของโครงการ การประเมินแบบ CIPP Model จึงเป็นที่นิยมใช้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

CIPP Model ประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation = C) การประเมินสถานะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่วไป เป็นการประเมินเพื่อให้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสถานะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมด้วย

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation = I) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งจะประเมินด้านต่าง ๆ คือ

- 2.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- 2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 2.3 การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในการแปรรูปของราคาและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตรากำลัง เวลา ขอบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตรากำลังเท่าใด วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้นๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation = P) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับขั้นการประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการ คือ

3.1 เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผน

3.3 เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

การประเมินกระบวนการขึ้นอยู่กับผลประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อมและการประเมินปัจจัย คือ ถ้าสามารถประเมินสถานะแวดล้อมและปัจจัยได้ดีมาก ผู้จัดการโครงการก็มีความมั่นใจมากขึ้นในการเลือกการดำเนินการ และถ้าปรากฏความขัดแย้งน้อยก็ต้องการประเมินกระบวนการมากขึ้น นั่นคือ ถ้าการกำหนดวัตถุประสงค์ และการวางโครงการคลุมเครือ โครงการนั้นอาจจะเป็นหัวข้อของปัญหาและบางครั้งก็เป็นเหตุแห่งความล้มเหลว

การประเมินกระบวนการมีความสำคัญมากกว่าการประเมินผลผลิตในระยะแรกของการกำหนดแผนงาน แต่แนวโน้มนี้จะกลับกัน ถ้าโครงร่างของการพัฒนาแผนงาน อาศัยการสำรวจน้อยลงแต่มีโครงร่างที่แน่นอนมากขึ้น การประเมินกระบวนการและการประเมินผลผลิตจะขึ้นต่อกันและกัน คือ การประเมินกระบวนการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแปลความสิ่งที่เกิดขึ้น และถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจะไม่สามารถตกลงใจได้โดยไม่ทราบว่ากระบวนการนั้นให้ผลอย่างไรบ้าง

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นซึ่งในระหว่างปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้เข้าไว้ด้วยกัน คือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เหนือในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการ

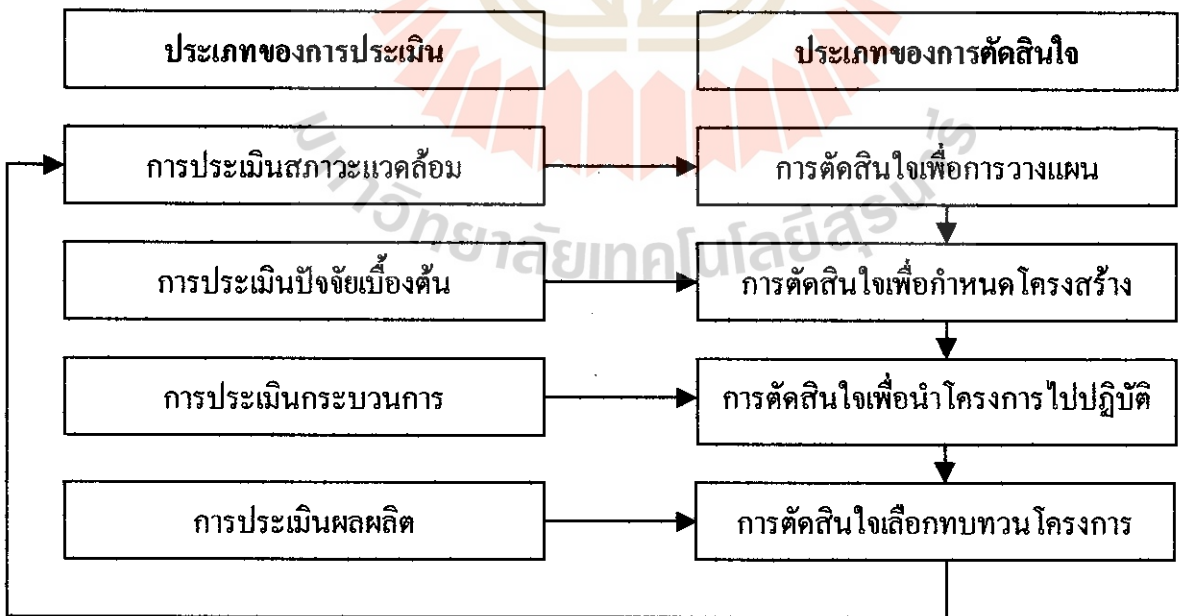

ทำกิจกรรมคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อนและทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

ประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อม ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไข การดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ สัมเลิกหรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

รายละเอียดการเปรียบเทียบระหว่างประเภทของการประเมินกับประเภทของการตัดสินใจ ดังในแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินกับการตัดสินใจ

7. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการระยะสองของรัฐบาล หลังจากทีกองทุนหมู่บ้านต่าง ๆ ได้รับจัดสรรเงินแล้วเสร็จ เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้กองทุนมีความเข้มแข็งและยั่งยืน และส่งเสริมให้สมาชิกของกองทุนมีจิตสำนึกเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกัน โดยให้ทุนบัณฑิตที่ว่างงาน เข้าศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการเพื่อประเมินความเป็นไปได้ ข้อดี ข้อเสีย เพื่อนำมาปรับปรุงให้กองทุนมีศักยภาพดียิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อให้โครงการกองทุนบรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยใช้เวลาเรียน 80% ปฏิบัติงานอยู่กับหมู่บ้านที่ได้รับมอบหมายเพื่อศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของชุมชน ตลอดจนรายละเอียดของกองทุนด้านต่างๆ

ข้อดีของโครงการ

- 1) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิตมีการประเมิน โครงการเพื่อหาจุดอ่อนมาปรับปรุงพัฒนา
- 2) เพื่อการสร้างรายได้ให้กับบัณฑิตที่ว่างงานให้มีงานทำและมีรายได้
- 3) เพื่อศักยภาพให้กับบัณฑิต ได้มีความรู้ความสามารถจัดการและประเมิน โครงการเพื่อให้เข้าใจและมีทักษะในการบริหารจัดการ
- 4) เพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับบริบทของชุมชน ตลอดจนรายละเอียดเกี่ยวกับกองทุน
- 5) ทำให้กองทุนและสมาชิกมีความตื่นตัว เห็นความสำคัญของกองทุนมากขึ้นมีความสนใจและกระตือรือร้นเกี่ยวกับการชำระคืนเงินกู้มากขึ้น
- 6) คณะกรรมการมีความกระตือรือร้นมากขึ้นเกี่ยวกับการบริหาร เช่น การทำบัญชีเพื่อทำให้กองทุนเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ข้อเสียของโครงการ

- 1) โครงการนี้เป็นโครงการระยะสั้นเพียง 10 เดือน และไม่มีโครงการอื่นต่อเนื่องทำให้บัณฑิตโครงการตกงานหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ
- 2) ข้อมูลต่างๆ ตลอดจนรายละเอียดของบริบทบางจุดไม่ชัดเจนและยังไม่มีผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้กองทุนมีความยั่งยืนต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

ความนำ

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ เพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการประเมินครั้งนี้ มีขั้นตอน และวิธีการดำเนินการประเมิน 6 ขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปร และตัวชี้วัดที่ใช้ในโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบการประเมิน

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ ซึ่งมีนักวิชาการหลายคนได้สร้างแบบจำลองเพื่อใช้ในการประเมินได้แก่

1.1 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) สคริฟเวนได้กำหนดความมุ่งหมายของการประเมินว่า “การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน จำแนกตามประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1.1 การประเมินยึดหลักเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของโครงการหรือไม่โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะแรก การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) มีเป้าหมายการประเมินเพื่อหาข้อดี – ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการ

ระยะที่สอง การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) มีเป้าหมายคือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการสิ้นสุดแล้ว ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดคุณค่าความสำเร็จของโครงการ

1.1.2 การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายเท่านั้น แต่จะนำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการตัดสินใจคุณค่าด้วย

ระบบคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่สามารถรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความซับซ้อน

1.2 แนวคิดการประเมินไพรวัต (Provus's Discrepancy Evaluation)

ไพรวัต ได้กล่าวถึงการประเมินว่า เป็นการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและการค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัด ข้อบกพร่องของโครงการ และนำรูปแบบการประเมินความสอดคล้อง ที่เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นทุกขั้นตอน และจะมีการพิจารณาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งการประเมินของไพรวัต มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1.1 การบรรยายโครงการ เพื่อศึกษารายละเอียดของโครงการที่ต้องการประเมิน ได้แก่ ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต

2.1.2 การประเมินการดำเนินการ เพื่อตรวจสอบว่า การดำเนินการของโครงการเป็นอย่างไร และมีอะไรบ้างที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการ

2.1.3 การประเมินกระบวนการของโครงการเพื่อตรวจสอบการดำเนินการของโครงการว่าจะได้บรรลุจุดมุ่งหมายในแต่ละส่วนมากหรือน้อยเพียงใด

2.1.4 การประเมินผลผลิตของโครงการ เพื่อตรวจสอบผลผลิตที่เกิดขึ้นตามจุดมุ่งหมายของโครงการ

2.1.5 การประเมินค่าใช้จ่ายและผลกำไร เพื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับว่ามี ความสมเหตุสมผลกันมากหรือน้อยเพียงใด

1.3 รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

CIPP Model เป็นแบบจำลองการประเมิน ประเมินว่าโครงการนี้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ และประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น - จุดด้อยเพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมของโครงการ การประเมินแบบ CIPP Model จึงเป็นที่นิยมใช้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบสะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

CIPP Model ประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation = C) การประเมินสถานะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่วไป เป็นการประเมินเพื่อให้มาซึ่งเหตุผล เพื่อ

ช่วยในการกำหนดและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสภาวะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ เป็นตัวกำหนดขอบเขตของการประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้วย

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation = I) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งจะประเมินด้านต่าง ๆ คือ

2.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.3 การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในการแปรรูปของราคาและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตราค่าถึง เวลางบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่าควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าถึงเท่าใด วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสภาวะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้นๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation = P) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้นการประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการ คือ

3.1 เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้

3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผน

3.3 เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

การประเมินกระบวนการขึ้นอยู่กับผลประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมและการประเมินปัจจัย คือ ถ้าสามารถประเมินสภาวะแวดล้อมและปัจจัยได้ดีมาก ผู้จัดการโครงการก็มีความมั่นใจมากขึ้นในการเลือกการดำเนินการ และถ้าปรากฏความขัดแย้งน้อยก็จะต้องมีการประเมินกระบวนการมากขึ้น นั่นคือ ถ้าการกำหนดวัตถุประสงค์ และการวางโครงการคลุมเครือ โครงการนั้นอาจจะเป็นหัวข้อของปัญหาและบางครั้งก็เป็นเหตุแห่งความล้มเหลว

การประเมินกระบวนการมีความสำคัญมากกว่าการประเมินผลผลิตในระยะแรกของการกำหนดแผนงาน แต่แนวโน้มนี้จะกลับกัน ถ้าโครงสร้างของการพัฒนาแผนงาน อาศัยการสำรวจน้อยลงแต่มีโครงสร้างที่แน่นอนมากขึ้น การประเมินกระบวนการและการประเมินผลผลิตจะขึ้นต่อกันและกัน คือ การประเมินกระบวนการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแปลความสิ่งที่เกิดขึ้น และถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจะไม่สามารถตกลงใจได้โดยไม่ทราบว่ากระบวนการนั้นให้ผลอย่างไรบ้าง

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นซึ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร (Population) หมายถึง สมาชิกทั้งหมดของหมู่บ้านคลองดินดำ ตำบลหนองหญ้าขาว ตรีศึกษา และปฏิบัติงาน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) หมายถึง สมาชิกบางส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนของประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น กลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. คณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15 คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	52 คน
- สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน	47 คน
- สมาชิกทั่วไป	จำนวน	5 คน
3. ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	ร้อยละ	60 คน
4. ผู้นำชุมชน ผู้นำวิโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน	6 คน
5. ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	2 คน

3. ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ

3.1 ตัวชี้วัดระดับประเทศ ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเคลื่อนไหวและการเป็นหนี้สินของประชาชน
6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทบางคน เรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบท
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

3.2 ระดับท้องถิ่น ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นหรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	1. ที่มาของชื่อบ้าน	1. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ
	2. คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้าน	2. ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน	บร.1
	อพยพมาจากที่ไหน และเหตุใด จึงอพยพมา	3. ผู้นำกลุ่มอาชีพ	2. ศึกษาจากเอกสาร
	3. สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านตั้งแต่ดั้งเดิม	4. ข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว จปฐ. กชช 2 ค	
	4. อาชีพเดิม (อาชีพหลัก/รอง) คืออาชีพอะไร		
	5. อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไร เพราะอะไรจึงเลิกทำ		
	6. อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น		
7. การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคมีประมาณ พ.ศ.ใด (ถนน, ไฟฟ้า, ประปา)			

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
2. สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน 2. อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น 3. แผนที่หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ข้อมูลจากเอกสาร 2. หมู่บ้าน 3. ผู้นำชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาจากเอกสาร 2. สังเกต 3. สัมภาษณ์
3. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน 2. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร 3. จำนวนที่ดินทำกินโดยเฉลี่ย 4. จำนวนและประเภทร้านค้าในหมู่บ้าน 5. จำนวนโรงสีในหมู่บ้าน 6. โรงงานอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน 7. โรงเรียนในหมู่บ้าน (จำนวนครู/นักเรียน) 8. โรคที่เจ็บป่วย 9. สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. สถานีอนามัยตำบล 3. โรงเรียน 4. เกษตรตำบล 5. หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.1 2. สังเกต
4. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน, ไฟฟ้า, ประปา, โทรศัพท์, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.1 2. สังเกต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	หอกระจายข่าว, ศาลาประชาคม, ไปรษณีย์ ฯลฯ 2. จำนวนและสภาพ ทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ แร่ ฯลฯ ที่เป็น สาธารณประโยชน์		

4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ซึ่งทั้งสองหน่วยระบบจะได้ตัวชี้วัดแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 ตัวชี้วัดหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด 4 หมวดดังนี้

4.1.1 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) มีรายละเอียด ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัยนำเข้ดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. นโยบาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ	1. รายละเอียดของ ระเบียบสำนัก นายกฯ 2. รายละเอียดของ ระเบียบกองทุนฯ	1. ระเบียบสำนัก นายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับกองทุน หมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ	1. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
2. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. การพ้นจาก ตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการ ดำรงตำแหน่ง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
4. ผู้สมัครขอกู้	1. จำนวนผู้สมัคร 2. จำนวนผู้ขอกู้	1. สมาชิกกองทุน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
5. โครงการพัฒนาที่ ผ่านมา	1. โครงการของภาค รัฐ 2. โครงการของภาค เอกชน 3. โครงการที่ ชาวบ้านก่อตั้งขึ้น มาเอง	1. ผู้นำชุมชน 2. ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง 3. ข้อมูลที่บันทึกไว้ แล้ว	1.
6. วัฒนธรรม ประเพณี	1. จำนวนวัด 2. ภาษาพื้นบ้าน 3. ประเพณีที่สำคัญ	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโส 3. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร
7. เงินทุนสะสมอื่น ๆ	1. ประเภทเงินทุน 2. จำนวนเงินทุน 3. ที่มาและการเก็บ รักษาเงินทุนสะสม อื่น ๆ	1. คณะกรรมการ กองทุนนั้น ๆ	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

4.1.2 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) มีรายละเอียด ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรักษาการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. การคัดเลือกผู้กู้	1. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและเหตุผล 2. วิธีการคัดเลือกและเหตุผล 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
2. การทำบัญชี	1. อุปสรรคในการจัดทำ 2. ผู้จัดทำ 3. จำนวนบัญชีที่จัดทำ 4. ชื่อบัญชีที่จัดทำ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีกองทุน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
3. การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชาวบ้าน
4. การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน	1. กระบวนการในการจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
5. การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะนำ 3. วิธีการแนะนำ 4. จำนวนครั้งในการแนะนำ	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้	1. สัมภาษณ์
6. การช่วยหาคะลาด	1. ผู้ที่ช่วยหาคะลาด 2. วิธีการในการส่งเสริมการตลาด 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้	1. สัมภาษณ์

4.1.3 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ซึ่งมีข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. จำนวนสมาชิกกองทุน	1. จำนวนสมาชิกในวันเริ่มตั้งกองทุน 2. จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น/ลดลง (31 ก.ค.45)	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร
2. จำนวนกู้	1. จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติให้กู้ 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้ได้รับอนุมัติให้กู้แต่ละครั้ง 3. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ต่อจำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	ทั้งหมด (31 ก.ค.45)		
3. ยอดเงินที่ให้กู้	4. จำนวนผู้ได้รับ อนุมัติให้กู้ จำแนก ตาม บร.4 ข้อ 5		
	1. ยอดเงินที่มีผู้มาขอ กู้และยอดเงิน ที่ได้ รับอนุมัติแต่ละครั้ง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร.4
	2. ยอดเงินที่ได้อนุมัติ ให้กู้ทั้งหมด (31 ก.ค.45)	2. บัญชีคุมลูกหนี้	2. ศึกษาจากเอกสาร
	3. ยอดเงินกู้ที่ได้รับ อนุมัติจำแนกตาม บร.4 ข้อ 5 นับถึง 31 ก.ค.45		
4. กองทุนสะสมของ หมู่บ้าน	1. ยอดเงินกองทุน สะสมต่าง ๆ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
	2. การใช้ประโยชน์ จากกองทุนสะสม	2. บัญชีเงินฝากกอง ทุนสะสม	2. ศึกษาจากเอกสาร
5. การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	1. จำนวนผู้ที่ใช้เงิน ตามวัตถุประสงค์	1. สมาชิกที่กู้เงิน	1. สัมภาษณ์และ สอบถาม
	2. จำนวนผู้ที่ใช้เงิน ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์โครงการ		
	3. เหตุผลที่ไม่ใช้เงิน ตามวัตถุประสงค์ ของโครงการ		

4.2 หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด ดังนี้

4.2.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)

ตารางที่ 5 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว	1. รายได้รวมของครอบครัว 2. ความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
2. อาชีพหลักของผู้กู้	1. อาชีพหลัก 2. ผลการประกอบอาชีพเดิมเลี้ยงครอบครัวได้หรือไม่	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์จากแบบบร.11
3. รายได้ของครอบครัว	3. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน 4. ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย	2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	2. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 3. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
4. หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน	1. จำนวนหนี้สินที่มีอยู่ก่อนกู้เงินกองทุน 2. สาเหตุของการมีหนี้สิน 3. แหล่งเงินกู้	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

4.2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)

ตารางที่ 6 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. การใช้จ่ายเงินกู้	1. รายละเอียดของการใช้จ่าย	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
2. การหาความรู้เพิ่มเติม	1. วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สังเกตจากการเสวนา 2. สัมภาษณ์
3. การหาตลาด	1. วิธีการหาตลาด 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำในการหาตลาด	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
4. การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน	1. การจัดทำบัญชี 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำในการจัดทำบัญชี	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

4.2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)

ตารางที่ 7 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. การใช้จ่ายเงินกู้	1. รายละเอียดของการใช้จ่าย	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2. ศึกษาจากเอกสาร
2. การหาความรู้เพิ่มเติม	1. วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สังเกตจากการเสวนา 2. สัมภาษณ์
3. การหาตลาด	1. วิธีการหาตลาด 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำในการหาตลาด	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
- การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน	1. การจัดทำบัญชี (มี/ไม่มี) 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำการจัดทำบัญชี	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่ายเงิน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

4.2.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

ตารางที่ 8 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
1. ผลโดยตรง	1. มีรายได้ชำระเงินกู้ได้หรือไม่ 2. สามารถเลี้ยงครอบครัวได้หรือไม่	1. สมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์
2. ผลโดยอ้อม	1. ประสิทธิภาพ 2. การยอมรับจากชุมชน	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตตามแบบบร.10

5. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านมีดังนี้

- 1) บร.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- 2) บร.2 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- 3) บร.3 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) บร.4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- 5) บร.5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 6) บร.6 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 7) บร.7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน
- 8) บร.8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- 9) บร.9 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- 10) บร.10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- 11) บร.11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
- 12) บร.12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล คือ ข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากกลุ่มเป้าหมายหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งที่เก็บรวบรวมได้มีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น (ตามที่เสนอในตารางตัวชี้วัด) ได้คัดเลือกมาเฉพาะวิธีที่เหมาะสมที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการจากกองทุน มีวิธีการดังต่อไปนี้

- 6.1 การสอบถาม
- 6.2 การสัมภาษณ์
- 6.3 การสังเกต
- 6.4 การจัดเวทีชาวบ้าน

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว ทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

7.1 ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ

7.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้ แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความ ที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ

ในการประเมินครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากการสอบถาม การบันทึกผล การสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกต โดยการนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้หลักการของตรรกะเพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่ต้องการคำตอบได้อย่างชัดเจน

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านคลองจินดาประกอบด้วย การรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นการรายงานตอนที่ 1 – 5 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์แต่ละประการ ทั้ง 5 ประการ ซึ่งมีดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมิน โครงการ โดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 4 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 5 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 3 ประการ ได้แก่

5.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านคลองจินดา บรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด

5.2 เพื่อทราบว่า มีปัจจัยด้านบวกด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

5.3 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยที่จะใช้ผลการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้นสำหรับตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า “ดี – เลว” ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจนควบคู่ไปกับการนำเสนอข้อมูล และเสนอผลการตัดสินค่า

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

ผลการประเมินบริบทชุมชนได้แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. ระดับประเทศ

2. ระดับท้องถิ่น

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ปัจจุบันนี้เศรษฐกิจของประเทศไทยตกต่ำและวิกฤตเป็นอย่างมาก ทำให้รัฐบาลต้องกู้เงินจากต่างประเทศเพื่อสู้วิกฤตเศรษฐกิจของไทย แต่ก็เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ

สำหรับประชากรในกลุ่มต่าง ๆ ในภาคเกษตรกรรมนั้น ค่อนข้างจะเป็นกลุ่มที่ยากจน และน่าเป็นห่วงอย่างมาก เพราะผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มานั้นมีราคาตกต่ำทำให้เกษตรกรต้องกู้ยืมทุนจากสถาบันการเงินต่าง ๆ เป็นเหตุให้ประเทศต้องอยู่ในความยากจน

ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดปัญหาภัยกับประชาชนส่วนใหญ่ที่มีรายได้น้อยและในที่สุดต้องตกงาน แรงงานระดับต่ำที่ทำงานอยู่ในขณะนี้ 6 ล้านคน แม้จะยังสามารถมีงานทำได้ แต่ในช่วงวิกฤตนี้โอกาสที่จะปรับปรุงค่าจ้างแรงงานและสภาพการทำงานคงทำได้ยาก ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของการบริหารแรงงาน ที่จะต้องดูแลผู้ใช้แรงงานเหล่านี้อย่างน้อยได้รับมาตรฐานขั้นต่ำในการทำงานเป็นการรักษาไว้ซึ่งความเป็นธรรมทางสังคม

1.12 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ด้วยการสร้างฐานประกอบการ อาชีพใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น ขณะเดียวกันก็จะช่วยเหลือพัฒนาผู้ประกอบการ (SMEs) ทั่ว ๆ ไป ดำรงอยู่และเจริญก้าวหน้าช่วยพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย อันจะทำให้สัดส่วนจำนวนผู้ประกอบการในประเทศเพิ่มขึ้น เท่ากับเป็นการขยายฐานภาษี สร้างรายได้ให้กับรัฐบาล เพื่อนำมาพัฒนาประเทศต่อไป

การส่งเสริมพัฒนา (SMEs) เป็นการพัฒนาที่ยึดหลักให้ผู้ประกอบการเป็นศูนย์กลางไปสู่การพัฒนา (SMEs) ทั้งระบบ เนื่องจากผู้ประกอบการเป็นปัจจัยการผลิตที่มีชีวิตและวิญญาณ จึงเป็นผู้ผสมผสานปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ไม่ว่า ที่ดิน เงินทุน เทคโนโลยี เครื่องจักร อุปกรณ์ แรงงาน บุคลากร ระบบบริหารจัดการ ฯลฯ เข้าด้วยกัน เพื่อสรรสร้างออกมาเป็นสินค้าหรือบริการสู่ตลาด ดังนั้น ความอยู่รอด ความเจริญเติบโต ความก้าวหน้าของกิจการ จึงขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาหรือระดับทักษะ ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของผู้ประกอบการเป็นหลัก

1.13 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ช่วง 35 ปี ที่ผ่านมา ไทยประสบความสำเร็จอย่างสูง มีการเจริญเติบโตโดยเฉลี่ย 7.5% ทำให้รายได้ต่อคนเพิ่มขึ้นถึง 30 เท่า เมื่อ 3 ปีก่อนธนาคารโลกได้ประกาศประเทศไทยเป็นหนึ่งในสิบห้าประเทศที่ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติได้กล่าวในแผนที่แปลว่าอีก 20 ปีข้างหน้าเศรษฐกิจของประเทศไทยจะเป็นที่แปดของโลกโดยมีรายได้ต่อหัวต่อคนต่อปีถึง 300,000 บาท

ภาพอันสวยงามของเศรษฐกิจของไทยเริ่มขมุกขมัว เมื่อถึงต้นปี 2540 เพราะการส่งออกซึ่งเคยเติบโตสูงถึงปีละ 20% ลดลงเหลือ 0 เป็นเหตุให้เศรษฐกิจเริ่มถดถอย บัญชีเกินดุลเดินสะพัดสูงขึ้น ธุรกิจส่งออกฮาร์ดแวร์คอมพิวเตอร์ ธุรกิจการเงินเริ่มปั่นป่วน ทุนเริ่มไหลออก ตลาดหุ้นล้ม ธุรกิจหยุดชะงักและปิดกิจการ ทำให้รัฐบาลต้องเข้าอุ้มชูช่วยเหลือธุรกิจการเงินการคลัง สะเทือนถึงทุนสำรองและค่าของเงินบาทในที่สุดรัฐบาลต้องประกาศให้ค่าเงินบาทลอยตัวและในที่สุดต้องขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ การตัดสินใจดังกล่าว ก่อให้เกิดความตกตะลึงในหมู่คนไทยทั้งหลาย เหตุการณ์ขั้นต้นเกิดขึ้นเป็นลูกโซ่เชื่อมโยงต่อเนื่องอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา 3 เดือน บ้านเมืองก็อยู่ในฐานะเกือบล้มละลายเงินในท้องพระคลังไม่มีเหลือ การขาดดุลปัญหาเดินสะพัดเป็นจำนวนร้อยละ 8 ของผลิตภัณฑ์รวม เงินคงคลังเหลือ 90,000 ล้านบาท เงินทุนสำรองต่างประเทศลดเหลือ 66,000 ล้านบาท มีหนี้ต่างประเทศอยู่ทั้งหมด 2.3 ล้านเหรียญสหรัฐ เป็นหนี้เอกชน 1 – 5 ล้านเหรียญสหรัฐเป็นหนี้ระยะสั้นที่จะต้องไ้คืนภายใน 1 ปี ถึง 50,000 ล้านบาท รัฐบาลใช้จ่ายเงินช่วยเหลือธุรกิจการเงินเป็นจำนวนถึง 350,000 ล้านบาท ใช้ป้องกันเงินบาท 700,000 ล้านบาท ดังนั้นต้องกู้เงินจากกองทุนระหว่างประเทศเป็นจำนวน 1.9 ล้านเหรียญ ทำให้คนไทยเป็นหนี้คนละ 60,000 บาท

การที่ประเทศไทยได้ตกลงในขอรับความช่วยเหลือจาก IMF ครั้งนี้รัฐบาลต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขนโยบายและมาตรการทางการเงินและการคลังหลายประการ เช่น รัฐบาลจะต้องลดงบประมาณค่าใช้จ่าย เพิ่มภาษีมูลค่าเพิ่มอีก 10% การตั้งงบประมาณไม่เกินดุล 1% การแก้ไขปัญหารัฐวิสาหกิจและธนาคารไทยพาณิชย์ จากเงื่อนไขข้างต้น รัฐบาลต้องตัดเงินงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ.2541 เป็นจำนวนเงิน 150,00 ล้านบาท ทำให้โครงการของรัฐบาลต้องถูกยกเลิกทำให้ต้องเลิกจ้าง ถูกจ้างชั่วคราวในหลายโครงการ ทำให้มีผู้ตกงานจนถึงสิ้นปีที่แล้วเป็นจำนวนถึง 80,000 คน และจำนวนผู้ตกงานจะเพิ่มขึ้นในปีใหม่นี้อีกอย่างน้อยแสนคน วิกฤตทางเศรษฐกิจยังจะทำให้ภาวะการว่างงานในปี 2541 สูงขึ้นจากอัตราปกติปีละ 1 ล้านคน เป็น 2 ล้านคน ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดปัญหาภัยกับประชาชนส่วนใหญ่ที่มีรายได้น้อยและในที่สุดต้องตกงาน

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ท่ามกลางความพึงพอใจกับตัวเลขการขยายตัวของเศรษฐกิจในส่วนของรัฐบาลที่ต้องออกมาปรับตัวเลขขยับขึ้นขยับลงกัน 2 – 3 ครั้งในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ก็มีข่าวจากกรมทะเบียนการค้า เปิดเผยตัวเลขภาวะการเลิกกิจการของภาคธุรกิจในปีแรกของปี 2545 ที่มีเพิ่มมากขึ้นกว่าปี 2544 ในช่วงแรกเวลาเดียวกันถึง 54.7% คือ นิติบุคคลที่เลิกกิจการเป็นจำนวน

5,254 ราย โดยแยกเป็นส่วนกลาง 2,712 ราย และต่างจังหวัด 2,542 ราย และธุรกิจที่เลิกกิจการมากที่สุด คือ การขายส่ง ขายปลีก ภัตตาคารและโรงแรม มีถึง 2,078 ราย หมวดก่อสร้าง 920 ราย และ หมวดบริการการเงิน ประกันภัยอสังหาริมทรัพย์ อีก 695 ราย ส่วนนิติบุคคลที่จดทะเบียนตั้งใหม่ทั่วประเทศ ในช่วงครึ่งปีแรกมีจำนวน 17,878 ราย หรือเพิ่มขึ้นจากปี 2544 ในเวลาเดียวกัน 12.2% พร้อมกันนี้ก็มีธุรกิจของจดทะเบียนเพิ่มทุนอีก 3,388 ราย

ตัวเลขดังกล่าวข้างต้นคงไม่สามารถเป็นตัวชี้วัดเศรษฐกิจโดยรวมได้ 100% เพราะคงต้องดูปัจจัยองค์ประกอบและสถานการณ์ที่เป็นจริงประกอบไปด้วย แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ณ วันนี้ภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจของบ้านเราก็คงยังปกคลุมไว้ด้วยหมอกควันพิษของพิษภัยอันยาวนาน และแสนสาหัสต่อไป เพราะหนี้เอ็มพีแอล ของสถาบันการเงินก็ยังมีตัวเลขขึ้นอยู่ตลอด พร้อมกับมีสินทรัพย์รอการขายทั้งระบบสูงขึ้น 1.4 แสนล้านบาท ในขณะที่กำลังซื้อแทบไม่มีเหลืออยู่เลย

นี่คือภาพแห่งความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในประเทศของเราที่ทุกฝ่ายจะต้องระดมกำลังฟันฝ่ามหันตภัยมืดทางเศรษฐกิจครั้งนี้ด้วยความเด็ดเดี่ยว จริงจัง มิใช่เพียงมาตรการกระตุ้นเป็นครั้งคราว โดยขายจิตสำนึกของคนทั้งชาติ ไม่ว่าจะเป็นโยบายอัดฉีดเม็ดเงิน กระตุ้นเศรษฐกิจ การระดมขายพันธบัตรช่วยชาติก็ดี ล้วนแล้วเกิดขึ้นมาจากนโยบายของผู้บริหารชาติบ้านเมืองทั้งสิ้น หากเราหันไปดูประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เกาหลีใต้ หรือมาเลเซียที่เคยประสบรมวิกฤติเศรษฐกิจที่รุนแรงไม่น้อยไปกว่าประเทศบ้านเรา แต่ขณะนี้ภาวะโดยรวมของทั้งชาติ ได้เข้าโค้งสุดท้ายที่จะก้าวสู่เส้นชัยแล้ว ในขณะที่ประเทศของเรายังต้องวิ่งอีกหลายรอบกว่าจะเข้าโค้งสุดท้าย เพราะขาดการรณรงค์ให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าได้มีจิตสำนึกร่วมกันในการผนึกกำลังกันด้วยมาตรการที่ต่อเนื่องและจริงจัง

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ สินค้าราคาแพงขึ้น ประชาชนต้องการความอยู่รอด โดยการกู้เงินจากสถาบันการเงินและนายทุน และแหล่งเงินกู้จากสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบอาชีพ เมื่อเศรษฐกิจไม่ดี ผู้คนก็ไม่มีกำลังในการบริโภคสินค้าทำให้เกิดการขาดทุนของธุรกิจขนาดเล็ก ทำให้ผู้ที่กู้เงินมาไม่มีเงินคืน ทำให้เกิดความเดือดร้อนจากการเป็นหนี้ของประชาชน

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนไป มันก็เป็นผลกระทบตั้งแต่สังคมในเมือง ผู้คนต่างเห็นแก่ตัวเห็นแก่ประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก มีการแก่งแย่งชิงดีกัน สภาวะครอบครัว จากครอบครัวขยาย กลายเป็นครอบครัวเดี่ยว เมื่อเมืองใหญ่คือแหล่งทำมาหากิน ทำให้ผู้คนชนบทหันเหเข้ามาทำงานทำในเมืองกันมากขึ้น เป็นเหตุให้ท้องถิ่นไม่มีคนอยู่ทำให้สังคมในท้องถิ่นเกิดการล่มสลาย การเป็นอยู่ของท้องถิ่นเปลี่ยนไป คนหนุ่มสาวในวัยแรงงาน ออกไปหางานทำยังเมืองใหญ่ เหลือไว้แต่เด็กกับคนแก่ที่เฝ้าบ้าน เพียงลำพัง และจะเกิดการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น ถ้าสังคมไทยเป็นอยู่อย่างนี้

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวิวัฒนาการ และสินค้าจากต่างประเทศ

ปัจจุบันนี้คนไทยเปลี่ยนแปลงการเป็นอยู่อย่างมาก โดยหันมานิยมวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะวัฒนธรรมการกิน การแต่งตัว การดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งค่านิยมนี้ทำให้คนไทยต้องเสียอุตสาหกรรมค่าจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก เพราะต้องนำเข้าสินค้าบางประเภท สิ่งเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมที่ผิด ๆ ถ้าคนไทยมองย้อนกลับมา และใช้ชีวิตเหมือนเดิมที่ปู่ย่าเรา ได้ปฏิบัติกันมานาน ประเทศไทยก็คงไม่เป็นหนี้สินต่างประเทศมากมายขนาดนี้

1.2 ผลการประเมินบริบทชุมชน ระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านคลองดินดำ หมู่ 13 ตำบลหนองหญ้าขาว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

1) ที่มาของชื่อหมู่บ้าน เมื่อปี พ.ศ.2518 มีคนอพยพเข้ามาเพื่อจับจองที่และซื้อบางส่วนจากกลุ่มนักโทษ ซึ่งเป็นที่ทำกินที่กรมราชทัณฑ์จัดสรรให้กับนักโทษไว้ทำกิน เพื่อทำการเกษตร เดิมมีบ้านไม่กี่หลังเป็นคุ่มเล็ก ๆ ลักษณะเป็นป่า มีคลองน้ำ มีพันธุ์ไม้นานาชนิด ดินเป็นดินดำ เวลาฝนตกคนเข้าออกลำบาก ชาวบ้านจึงตั้งเป็นคุ่มชื่อคุ่มโสภณดินดำ ขึ้นต่อหมู่บ้านโสภณรวม 7 ต่อมา มีประชากรเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับมีโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเข้ามาจึงได้แยกบ้านมาเป็นหมู่ 13 และเปลี่ยนชื่อมาเป็นบ้านคลองดินดำ เมื่อเดือนมิถุนายน 2544

2) คนกลุ่มแรกที่เข้ามาก่อตั้งหมู่บ้าน คือ นายอ้น ระไวนอก และนายดี เหลลาหวายนอก สองพี่น้อง อพยพมาจากบ้านซาด ต.ลำพะเนียง อ.โนนแดง จ.นครราชสีมา เหตุผลที่อพยพมาอยู่ที่นี่ เนื่องจากบ้านเดิมที่ทำกินไม่เพียงพอต่อครอบครัวที่ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ บุคคลทั้งสองจึงได้ขยับขยายออกมาจับจองที่และซื้อบางส่วนเพื่อทำการเกษตร

3) ลักษณะเดิมทางภูมิศาสตร์ ลักษณะเป็นป่ามีก้อนหินใหญ่ เป็นจำนวนมาก มีคลองน้ำ มีพรรณไม้หลากหลายชนิด ต่อมามีการบูรณะทำเป็นที่ทำการเกษตร ปลูกพืช คลองน้ำมีการขยายให้ใหญ่ขึ้นเพื่อกักเก็บน้ำไว้ทำการเกษตร แต่พื้นที่การเกษตรมีเป็นจำนวนมากจึงไม่เพียงพอต่อการทำเกษตร ชาวบ้านจึงหันมาอาศัยน้ำตามธรรมชาติ คือน้ำฝน ปีไหนฝนดีก็จะทำให้ผลผลิตดีตามความต้องการของเกษตรกร หากปีไหนแล้งฝนไม่ดีก็จะทำให้ผลผลิตไม่ดี ทำให้เกษตรกรมีรายได้น้อยไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัวและการลงทุนในครั้งต่อไปเป็นสาเหตุอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรเป็นหนี้รายทุนเพื่อนำเงินมาลงทุนในครั้งต่อไป

4) อาชีพ อาชีพเดิมของชาวบ้านเป็นอาชีพเกษตรทั้งสิ้น เริ่มจากปลูกมัน ปลูกข้าวโพด และทำนาข้าว ต่อมาพืชดังกล่าวต้องลงทุนสูง ไม่ว่าจะเป็นค่าไถที่ ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์พืช ต้องทำต้องซื้อทุกปี ชาวบ้านจึงหันมาปลูกอ้อยในปัจจุบันเพื่อเป็นการลดต้นทุน คือ ปลูกครั้งเดียวเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 3 ครั้ง ปลูกครั้งแรกครั้งเดียว ครั้งที่สองหลังจากตัดแล้วก็ใส่ปุ๋ย เพื่อให้อ้อยเกิดขึ้นมาใหม่ แต่ผลผลิตจะไม่ดีเท่ากับปีแรกที่ปลูกใหม่ ชาวบ้านหันมาปลูกอ้อยในปี 2531

5) การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภค

- ถนนเมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านมีสภาพเป็นดินทราย แฉง ลักษณะเป็นทางเกวียน

- เป็นถนนลูกรังเมื่อ พ.ศ.2525 ยาว 3 ก.ม.

- เป็นถนนลาดยางเมื่อ พ.ศ.2544 ยาว 3 ก.ม.

- ไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านเมื่อ พ.ศ.2533

- น้ำประปา (บาดาล) สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ.2543

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1) ประชากร บ้านคลองคินคำ มีจำนวนครอบครัว 58 ครอบครัว จำนวนประชากร 258 คน เป็นชาย 136 คน เป็นหญิง 122 คน กลุ่มอายุส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 18 ปี – 50 ปี

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	136	26.4
- หญิง	122	23.6
รวม	258	100

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
2. อายุ		
1 วัน – 3 ปี เต็ม	13	2.5
3 ปี 1 วัน – 6 ปี เต็ม	16	3.1
6 ปี 1 วัน – 12 ปี เต็ม	27	5.2
12 ปี 1 วัน – 15 ปี เต็ม	29	5.6
15 ปี 1 วัน – 18 ปี เต็ม	31	6
18 ปี 1 วัน – 50 ปี เต็ม	117	22.7
50 ปี 1 วัน – 60 ปี เต็ม	10	1.9
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	15	2.9
รวม	258	100

2) การศึกษา ในหมู่บ้านคลองดินดำไม่มีโรงเรียน นักเรียนจะไปเรียนโรงเรียนที่ใกล้กับหมู่บ้านและไปเรียนที่อื่น มีรายละเอียดดังในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงระดับการศึกษาของประชาชนในหมู่บ้านคลองดินดำ

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	37	68.5
ระดับมัธยมศึกษา	10	18.5
นักศึกษาผู้ใหญ่	4	7.4
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	3	5.6
รวม	54	100

ในหมู่บ้านไม่มีศูนย์รับเลี้ยงเด็กเล็ก มีคนอ่านหนังสือไม่ออกจำนวน 10 คน ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 4 คน

3) สภาพปัจจุบันในหมู่บ้าน

- มีร้านค้า 2 ร้าน เป็นร้านค้าเล็ก ๆ ประจำหมู่บ้าน
- มีฟาร์มไก่ 1 ฟาร์ม เป็นฟาร์มระดับปานกลาง เป็นคนมาจากที่อื่นมา

ซื้อที่ทำฟาร์มเลี้ยงไก่ ลงไก่ที่ 8,500 ตัว

- มีแหล่งน้ำ 2 แหล่ง คือ คลองน้ำ 1 แห่ง น้ำประปาจากน้ำบาดาล 1 ที่ เป็นแหล่งน้ำเพื่อใช้สอยประจำบ้าน สร้างโดยกรมทรัพยากรธรณีวิทยา

- มีปั้มน้ำมัน (ปั้มหลอด) 2 ปั้ม เป็นปั้มขนาดเล็ก

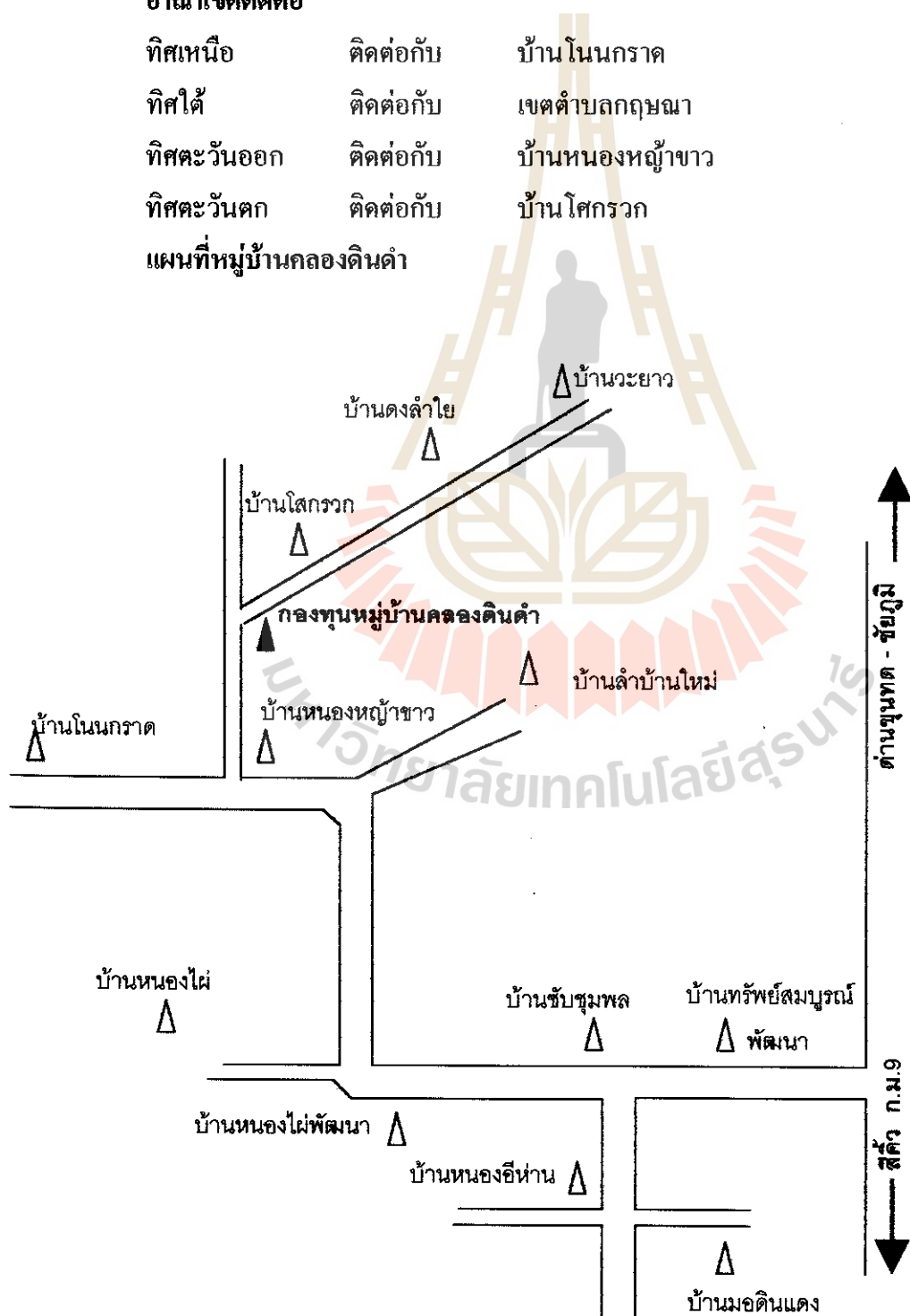
สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน

ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้านเป็นเนินมีพื้นที่ทำการเกษตรล้อมรอบ เช่น ไร่ อ้อย ไร่มันสำปะหลัง ลักษณะดินเป็นดินดำ เหมาะสำหรับการทำการเกษตร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านโนนกรวด
ทิศใต้	ติดต่อกับ	เขตตำบลกฤษณา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านหนองหญ้าขาว
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านโศกรวก

แผนที่หมู่บ้านคลองดินดำ

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน

อาชีพ

ชาวบ้านคลองดินดำ มีอาชีพหลัก คืออาชีพทำการเกษตร ทำไร่ทำนา นอกจากนี้ก็มี สัตว์เลี้ยง ค้าขาย และรับจ้าง โดยแยกออกแต่ละประเภทดังนี้

ทำนา 40 ครอบครัว

ทำสวน 50 ครอบครัว

ค้าขาย 2 ครอบครัว

อาชีพหลักของชาวบ้านคือปลูกอ้อย

พื้นที่ทำการเกษตร

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรของหมู่บ้านแยกได้ดังนี้

พื้นที่การเกษตรทั้งหมด 450 ไร่

พื้นที่เป็นที่นา 100 ไร่

พื้นที่เป็นสวน 350 ไร่

ผลผลิต

ค่านำนาทั้งหมู่บ้านปีละ 25 เกวียน

อ้อยผลผลิตต่อไร่ ๆ ละ 10 ตัน

มันสำปะหลังผลผลิตต่อไร่ 5 ตัน

ตารางที่ 11 รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว

จำนวนรายได้ (บาท)	จำนวนครอบครัว	หมายเหตุ
1,000 – 5,000 บาท	-	
5,001 – 10,000 บาท	2	
10,001 – 20,000 บาท	22	
20,001 – 30,000 บาท	33	
30,001 – 50,000 บาท	1	
50,001 – 100,000 บาท	-	

ด้านวัฒนธรรม

หมู่บ้านเป็นบ้านตั้งใหม่ แยกมาจาก ม.7 บ้าน โสกรวก ยังไม่มีวัด การทำบุญต่าง ๆ ที่ต้องไปวัดชาวบ้านจะเดินทางไปวัดบ้าน โสกรวก ซึ่งอยู่ใกล้กัน งานประจำปีที่บ้านจัดขึ้นก็จะมี ทำบุญตักบาตรวันสงกรานต์ในเดือนเมษายน ส่วนวันต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาชาวบ้านจะไป รวมตัวกันทำบุญที่วัดบ้าน โสกรวก

ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1. คณะกรรมการหมู่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ	นางสมพร	พิลา	การศึกษาสูงสุด ม.3
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ	นางประวัน	ศรีสุวรรณ	การศึกษาสูงสุด ป.4
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ชื่อ	นายสมัย	หวังเจือกลาง	การศึกษาสูงสุด ป.6

คณะกรรมการหมู่บ้าน มีทั้งหมด 9 คน ดังนี้

1. นายโควิน	ไผ่จันทิก	การศึกษาสูงสุด ป.4
2. นายประยูร	หะขุนทด	การศึกษาสูงสุด ป.4
3. นายหมาน	กานปรุ	การศึกษาสูงสุด ป.4
4. นายเสน่ห์	ครูสอนดี	การศึกษาสูงสุด ป.6
5. นายโอภาส	พิลา	การศึกษาสูงสุด ม.3
6. นายสุพิตร	ครูสอนดี	การศึกษาสูงสุด ป.4
7. นายไพฑูรย์	เบียจันทิก	การศึกษาสูงสุด ป.4
8. นายสมบุญ	ประดิษฐ์จา	การศึกษาสูงสุด ป.4
9. นายหนูพิน	วงษ์บุทอง	การศึกษาสูงสุด ป.6

2. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

1. นางมะลิ	บรรจงปรุ	การศึกษาสูงสุด ป.7
2. นายชัย	ทุมกลาง	การศึกษาสูงสุด ป.4

3. ผู้สื่อข่าวสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

1. นายโควิน	ไผ่จันทิก
-------------	-----------

โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร

1. ถนน ตามที่กล่าวในประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน มีถนนลาดยาง ยาว 3 ก.ม. เมื่อ 2544 ซึ่งเป็นถนนผ่านกลางหมู่บ้านจากหนองหญ้าขาวไปบ้าน โสกรวก ส่วนถนนลูกรัง 3 ก.ม. นั้นเป็นถนนขอยในหมู่บ้านซึ่งมี 2 เส้น เส้นละ 1.5 ก.ม.

2. น้ำประปา เป็นน้ำประปาจากบาดาล สูดน้ำขึ้นมาแจกจ่ายเฉพาะภายในหมู่บ้าน เป็นของหน่วยงานกรมทรัพยากรธรณี สร้างในปีงบประมาณ 2542 สร้างตั้งแต่ปี 43 เสียมาตลอดทั้งมาซ่อมแซมใช้ได้เมื่อ กรกฎาคม 2545 ด้วยงบประมาณของ อบต.ตำบลหนองหญ้าขาว

3. หอกระจายข่าว สมาชิก อบต. ได้ทำเรื่องของงบประมาณจาก อบต. จัดสร้างเพื่อเป็นหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านและเป็นสถานที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ชาวบ้านได้รับทราบและทันเหตุการณ์ของบ้านเมืองได้สร้างแล้วเสร็จเมื่อมิถุนายน 2545

4. โทรศัพท์ ในหมู่บ้านมีโทรศัพท์ 1 เครื่อง ประจำที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นโครงการโทรศัพท์ทางไกลประจำหมู่บ้าน

5. ไฟฟ้า หมู่บ้านได้ใช้ไฟฟ้าประจำหมู่บ้านตั้งแต่ปี 2533 ได้รับความสะดวกด้านไฟฟ้ามาเป็นระยะเวลานานพอสมควร

6. ทรัพยากรธรรมชาติในหมู่บ้านปัจจุบันแทบไม่เหลือป่าไม้เท่าใดนัก เนื่องจากชาวบ้านได้ลงทำเป็นที่ปลูกพืชทางการเกษตรไปเป็นจำนวนมาก จะเหลือเฉพาะพื้นที่ที่ไม่สามารถปลูกพืชได้ หรือ ได้ผลดีเท่าที่ควรจึงปล่อยให้เป็นป่า มีต้นไม้ตามธรรมชาติ

เนื่องจากหมู่บ้านดังกล่าวเป็นบ้านซึ่งแยกมาใหม่ โครงการต่าง ๆ เช่น ถนนลาดยาง น้ำประปา หอกระจายข่าว โทรศัพท์ สื่อเข้ามา ก่อนหน้านี้ ยังอาศัยกับบ้านโคกรวก ปัจจุบันความสะดวกต่าง ๆ เข้าถึงหมู่บ้านแล้ว ฉะนั้นความเป็นในด้านต่าง ๆ ของชาวบ้านน่าจะดีขึ้นตามลำดับ

โครงการพัฒนาที่ผ่านมา

1. โครงการน้ำประปา (น้ำบาดาล) ของหน่วยงาน กรมทรัพยากรธรณีวิทยา เมื่อ พ.ศ.2543
2. โครงการถนนลาดยาง
3. โครงการถนนลูกรัง
4. โครงการขุดลอกคลอง

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและ

ชุมชนเมือง จุดสำคัญของนโยบายเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้ฐานรากของประเทศได้มีความเป็นอยู่ที่ดีตลอดจนระบบเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ตามวัตถุประสงค์ของนโยบายของรัฐบาล

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้จัดทำระเบียบ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางและบรรทัดฐานในการปฏิบัติเกี่ยวกับกองทุน เพื่อให้แต่ละกองทุนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของกองทุน

2.1.2 เงิน 1 ล้านบาท

เป็นเงินจัดสรรจากรัฐบาลกองทุนละ 1 ล้านบาท รวมทั้งประเทศมีทั้งหมด 74,881 หมู่บ้าน หรือมีทั้งหมด 74,881 กองทุน ซึ่งเป็นเงินจัดสรร ตามนโยบายโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ โดยมอบหมายให้คณะกรรมการแต่ละกองทุนบริหารและจัดการกันเอง เป็นการสร้างจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกัน สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ถึงนโยบาย กลไก และแนวทางในการบริหารจัดการตลอดจนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการและบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองดินคำ ประกอบไปด้วยคณะกรรมการ 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ที่ปรึกษา 3 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 12 แสดงคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองดินคำ

ลำดับที่	ตำแหน่ง	ชื่อ - สกุล	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อปี	ประสบการณ์/ความสามารถพิเศษ
1.	ประธาน	นางมะติ บรรจงปัฐ	40	ป.7	ทำไร่	35,000	เป็นประธานกองทุน กลุ่มสัจจะหมู่บ้าน
2.	รองประธาน	นายพล แจ่มเรือน	48	ป.4	ทำไร่	32,000	เกษตรกร
3.	เลขานุการ	นายศุคดี ศรีสุวรรณ	35	ม.6	ค้าขาย	45,000	รองประธานกองทุน กลุ่มสัจจะหมู่บ้าน
4.	กรรมการ	นางจำปี ผ่องสูงเนิน	30	ป.4	ทำไร่	32,000	เหรียญกอกทุน กลุ่มสัจจะหมู่บ้าน

ลำดับ ที่	ตำแหน่ง	ชื่อ - สกุล	อายุ (ปี)	การ ศึกษา	อาชีพ	รายได้ ต่อปี	ประสบการณ์/ความ สามารถพิเศษ
5.	เหรียญก	นางประวิณ ศรีสุวรรณ	48	ป.4	ช่างเย็บผ้า	30,000	เลขานุการกองทุน กลุ่มสัจจะหมู่บ้าน
6.	กรรมการ	นายเสน่ห์ ครูสอนดี	32	ป.6	ทำไร่	29,000	เกษตรกร
7.	กรรมการ	นางอรวรรณ งามศิริ	33	ป.6	ทำไร่	40,000	ที่ปรึกษากองทุน กลุ่มสัจจะ
8.	กรรมการ	นายชัย ทุมกลาง	60	ป.4	ทำไร่	42,000	เป็นประชาคมหมู่ บ้าน
9.	กรรมการ	นายบุญช่วย แก้วคุณอก	30	ป.4	ทำไร่	40,000	คณะกรรมการเร่งรัด กลุ่มสัจจะหมู่บ้าน
10.	กรรมการ	นางสาวรุ่ง แสนพลกรัง	31	ป.6	ทำไร่	30,000	คณะกรรมการเร่งรัด กลุ่มสัจจะหมู่บ้าน
11.	กรรมการ	นายประสิทธิ์ หวังกุลกลาง	44	ป.4	ทำไร่	45,000	เกษตรกร
12.	กรรมการ	นางบังอร ครูสอนดี	44	ป.4	ทำไร่	30,000	เกษตรกร
13.	กรรมการ	นายประยูร หะขุนทด	37	ป.4	ทำไร่	50,000	เกษตรกร
14.	กรรมการ	นางสมพร ชาญชัยศรี	40	ป.4	ทำไร่	40,000	เกษตรกร
15.	กรรมการ	นายโควิน ไผ่จันทิก	46	ป.4	ทำไร่	32,000	เกษตรกร

วันที่ 16 กรกฎาคม 2545 ครบรอบปีของกองทุนหมู่บ้านคลองคินคำ ได้มีการ
จับฉลากออก 8 คน และทำการคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ โดยการเสนอชื่อ และมีการ โหวตเสียง
โดยการยกมือ

คณะกรรมการที่จับฉลากออกมีดังนี้

1. นายสคูดี ศรีสุวรรณ กรรมการที่จับฉลากออก และได้รับเลือกเข้ามาใหม่
2. นางจ่าปี ผ่องสูงเนิน กรรมการที่จับฉลากออก และได้รับเลือกเข้ามาใหม่
3. นางประวิณ ศรีสุวรรณ กรรมการที่จับฉลากออก และได้รับเลือกเข้ามาใหม่
4. นางอรรวรรณ งามศิริ กรรมการที่จับฉลากออก และได้รับเลือกเข้ามาใหม่
5. นายพล แจ่มเรือน กรรมการที่จับฉลากออก
6. นายประสิทธิ์ หวังกุลกลาง กรรมการที่จับฉลากออก
7. นายชัย ทุมกลาง กรรมการที่จับฉลากออก
8. นายเสน่ห์ ครุสอนดี กรรมการที่จับฉลากออก

ตารางที่ 13 แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับคณะกรรมการชุดใหม่ 15 คนของหมู่บ้านคลองคินคำ

ลำดับที่	ตำแหน่ง	ชื่อ - สกุล	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อปี	ประสบการณ์/ความสามารถพิเศษ
1.	ประธาน	นางมะลิ บรรจงปฐุ	40	ป.7	ทำไร่	35,000	เป็นประธานกองทุน กลุ่มตั้งจะหมู่บ้าน
2.	รองประธาน	นายสคูดี ศรีสุวรรณ	35	ม.6	ค้าขาย	45,000	รองประธานกองทุน กลุ่มตั้งจะหมู่บ้าน
3.	เลขานุการ	นางอรรวรรณ งามศิริ	33	ป.6	ทำไร่	40,000	ที่ปรึกษากองทุน กลุ่มตั้งจะ
3.	เหรัญญิก	นายสมัย หวังเจือกลาง		ป.6	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	30,000	เกษตร, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4.	กรรมการ	นางจ่าปี ผ่องสูงเนิน	30	ป.4	ทำไร่	32,000	เหรัญญิกกองทุน กลุ่มตั้งจะหมู่บ้าน
5.	กรรมการ	นางประวิณ ศรีสุวรรณ	48	ป.4	ช่างเย็บผ้า	30,000	เลขานุการกองทุน กลุ่มตั้งจะหมู่บ้าน
6.	กรรมการ	นายรัช ใต้แหว			สวนมะม่วง	50,000	เกษตรกรรม

ลำดับ ที่	ตำแหน่ง	ชื่อ - สกุล	อายุ (ปี)	การ ศึกษา	อาชีพ	รายได้ ต่อปี	ประสบการณ์/ความ สามารถพิเศษ
8.	กรรมการ	นางกริบบ เลียบสันเทียะ		ป.6	ทำไร่	30,000	เกษตรกร
9.	กรรมการ	นายบุญช่วย แก้วคุณอก	30	ป.4	ทำไร่	40,000	คณะกรรมการเร่งรัด กลุ่มสัจจะหมู่บ้าน
10.	กรรมการ	นางสาวรุ่ง แสนพลกรัง	31	ป.6	ทำไร่	30,000	คณะกรรมการเร่งรัด กลุ่มสัจจะหมู่บ้าน
11.	กรรมการ	นางสมพร พิลา	30	ม.3	ผู้ใหญ่ บ้าน		ผู้ใหญ่บ้าน, เกษตรกร
12.	กรรมการ	นางบังอร ครูสอนดี	44	ป.4	ทำไร่	30,000	เกษตรกร
13.	กรรมการ	นายประยูร หะขุนทด	37	ป.4	ทำไร่	250,000	เกษตรกร
14.	กรรมการ	นางสมพร ชาญชัยศรี	40	ป.4	ทำไร่	40,000	เกษตรกร
15.	กรรมการ	นายไควน ไผ่จันทิก	46	ป.4	ทำไร่	32,000	เกษตรกร

ตารางที่ 14 แสดงผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาจำนวน รวม 6 คน

ลำดับ ที่	ตำแหน่ง	ชื่อ - สกุล	อายุ (ปี)	การ ศึกษา	อาชีพ	รายได้	ประสบการณ์/ ความสามารถพิเศษ
1.	ผู้ทรงคุณวุฒิ	นายชัย ทุมกลาง	60	ป.4	ทำไร่	42,000	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเดิมเป็น ประธานประชาคม
2.	ผู้ทรงคุณวุฒิ	นายณรงค์ ภู่วัฒน์	57	ป.6	ทำไร่	40,000	เคยเป็นผู้จัดการรีสอร์ท
3.	ผู้ทรงคุณวุฒิ	นายมานิตย์ บุญปิ่นเชื้อ	56	ม.3	เลี้ยงสัตว์	160,000	เคยเป็นผู้จัดการตลาด
4.	ที่ปรึกษา	นายพูน ชาญชัยศรี	52	ป.6	ทำไร่	40,000	ที่ปรึกษากองทุนกลุ่มสัจจะ หมู่บ้าน

ลำดับ ที่	ตำแหน่ง	ชื่อ - สกุล	อายุ (ปี)	การ ศึกษา	อาชีพ	รายได้	ประสบการณ์/ ความสามารถพิเศษ
5.	ที่ปรึกษา	นายสฤติ ศรีสุวรรณ	35	ม.6	ค้าขาย	45,000	รองประธานกองทุนกลุ่ม ลี้จะหมู่บ้าน
6.	ที่ปรึกษา	นางสังวาลย์ ปัดแว	62	ป.4	ทำไร่	55,000	สมาชิกกลุ่มปลูกไม้ผล ต.หนองหญ้าขาว

2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองดินคำ

คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านคลองดินคำ ทั้งชุดแรกที่ครบวาระ และชุดที่ 2 ชุดปัจจุบันมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนทุกคน และทุกข้อ มีคุณสมบัติแตกต่างกันไปโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มผู้นำ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำของหมู่บ้าน เช่น

นางมะลิ	บรรจงปรุ	เป็นสมาชิก อบต.หนองหญ้าขาว
นายสฤติ	ศรีสุวรรณ	เป็นสมาชิก อบต.หนองหญ้าขาว
นางสมพร	พิลา	เป็นผู้ใหญ่บ้านคลองดินคำ
นางประวิณ	ศรีสุวรรณ	เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
นายสมัย	หวังเจือกกลาง	เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- 2) กลุ่มเกษตรกรหรือชาวบ้านทั่วไป เป็นกลุ่มของสมาชิกที่เหลือทั้ง

หมด 10 คน

ส่วนระดับการศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ป.4 หรือ ป.6 เป็นส่วนใหญ่ อายุอยู่ในช่วง 30 – 48 ปี อาชีพหลักทำการเกษตรเกือบทั้งหมด

3. วิธีการได้มาของคณะกรรมการ

การคัดเลือกคณะกรรมการในวันที่ 23 มิถุนายน 2544 เป็นการประชุมเพื่อคัดเลือกหาคณะกรรมการมีตัวแทนของครัวเรือนมาประชุมทั้งสิ้น 50 ครัวเรือน จากจำนวน 58 ครัวเรือน

วิธีการคัดเลือก โดยการเสนอชื่อบุคคลในหมู่บ้านที่เข้าร่วมประชุม และขอเสียงสนับสนุนจากชาวบ้านที่เข้าร่วมประชุม ใครได้เสียงข้างมากได้เข้ามาเป็นคณะกรรมการกองทุน หลังจากนั้นจะมีการจัดสรรตำแหน่งและหน้าที่ตามความเหมาะสมต่อไป

4. การพ้นจากตำแหน่ง มี 2 กรณีดังนี้

1) การพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่กรรมการกองทุนเข้ารับตำแหน่งในปีแรกให้กรรมการกองทุนจับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนกำหนด และจัดให้มีการคัดเลือกคณะกรรมการแทนกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระ

2) นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งด้วยสาเหตุต่าง ๆ ตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ข้อ 20 หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังรายละเอียดในภาคผนวก

5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี แต่ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน

2.1.4 การเตรียมความพร้อมของกองทุน

วิธีการเตรียมความพร้อมของกองทุนพบว่า กองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ มีขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมดังนี้

1) สร้างจิตสำนึก และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชาวบ้านให้มีจิตสำนึกว่าเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกันและเพื่อให้ทราบถึงนโยบาย กลไก แนวทางการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง

2) จัดเวทีชาวบ้านเพื่อเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน จำนวนองค์ประชุมต้องเป็นสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้าน

3) คณะกรรมการที่ได้มา ประชุมร่วมกันเพื่อจัดทำระเบียบข้อบังคับหลักเกณฑ์และวิธีการในการบริหารจัดการกองทุน

4) เมื่อจัดทำระเบียบเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการร่วมกันดำเนินการขั้นตอนต่อไปนี้

1. การรับสมาชิก
2. ระดมทุน หรือเริ่มฝากเงินสัจจะหรือเงินออม

2.2 ผลการประเมินกระบวนการหน่วยระบบ A

การจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

กระบวนการในการจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

หลังจากที่ได้คณะกรรมการกองทุนและจัดสรรตำแหน่งเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการก็นัดประชุมเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ กติกา และแนวทางในการปฏิบัติ โดยในระเบียบกองทุนหมู่บ้านคลองจินดา จะยึดเอาระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเป็นหลัก อาจจะมีข้อแตกต่างตรงที่รายละเอียดปลีกย่อย

ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบ

ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำทั้งสิ้น 15 คนที่เป็นคณะกรรมการทั้งหมด

การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน

หลังจากที่กองทุนได้เตรียมความพร้อมและจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการต้องจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมกองทุน โดยขอรับแบบฟอร์มการขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุน หรือ กทบช.2 (ตามรายละเอียดในภาคผนวก) จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอหรือพัฒนากรอำเภอ หลังจากนั้นคณะกรรมการทั้งหมดจัดทำร่วมกันโดยการกรอกแบบฟอร์ม กทบช.2 แล้วนำไปยื่นกับธนาคารออมสิน พร้อมกับระเบียบข้อบังคับของกองทุน แล้วทำการเปิดบัญชีกองทุนหมู่บ้าน โดยให้คณะกรรมการ 3 คน เป็นผู้มีสิทธิเบิกถอนและส่งจ่ายเงินกองทุน

ระบบบัญชีกองทุน

จำนวนบัญชีที่จัดทำ มีทั้งหมด 9 เล่ม ดังนี้

1. สมุดบัญชีรายรับ – รายจ่าย กองทุน 1 ล้านบาท
2. สมุดบัญชีรายรับ – รายจ่ายเงินออม
3. ทะเบียนคุมค่าชอกู้
4. ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว
5. ทะเบียนคุมเงินสัจจะ/เงินรับฝาก/เงินค้ำหุ้นรายตัว
6. ทะเบียนคุมสินทรัพย์
7. งบกำไรขาดทุนประจำเดือน
8. งบกำไรขาดทุนประจำปี
9. งบดุล

ผู้ทำบัญชีกองทุน คือ เहरुญิกชูดแรก คือ นางประวิณ ชูดปัจจุบัน นายสมัย หวังเจือ

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำ ในกองทุนหมู่บ้านคลองคินดำ มีจุดอ่อนอยู่ที่ผู้จัดทำบัญชี เนื่องจากไม่เข้าใจในระบบการทำบัญชี มีความล่าช้า ไม่ใช่เฉพาะผู้ที่รับมอบหมาย ตลอดจนคณะกรรมการและประธาน ยังไม่เข้าใจเท่าไรนักและไม่ให้ความสำคัญในการทำบัญชีเลย อ้างว่ายังไม่ครบกำหนดชำระคืน หารู้ไม่ว่าหากครบกำหนดชำระคืนแล้ว ระบบบัญชีก็จะยุ่งยากเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จะทำให้มีปัญหาเกิดขึ้นภายหลัง

การรับสมัครสมาชิก

ในการรับสมัครสมาชิกนั้น กองทุนได้เปิดรับสมัครสมาชิกอยู่ตลอดเวลา ไม่มีกำหนดช่วงระยะเวลา ค่าธรรมเนียมในการสมัคร 10 บาท 5 บาท เป็นค่าซื้อสมุดอีก 5 บาทเป็นเงินสมทบกองทุน โดยผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบของกองทุนด้วย

การหมดสมาชิกภาพ

จากการสำรวจแล้วการหมดสมาชิกภาพของกองทุนคลองคินดำ จะยึดตามระเบียบอย่างเดียว ไม่นำเรื่องอื่นมาพิจารณาเพื่อตัดจากการเป็นสมาชิก นอกจากที่กำหนดไว้ในระเบียบ

ประเภทและการทำทะเบียนสมาชิก

สมาชิกเป็นประเภทรายบุคคลอย่างเดียว ยังไม่มีประเภทกลุ่มอาชีพใด ๆ เลย เนื่องจากชาวบ้านต่างทำมาหากินตามอาชีพหลักของตนเองอยู่ ยังไม่มีเวลาว่าง หรือยังไม่มีช่องทางในการรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อหารายได้เป็นรายได้เสริมแต่อย่างใด การทำทะเบียนสมาชิกของกองทุนดังกล่าวจะเป็นทะเบียนเดียวกันกับทะเบียนคุมเงินฝากจึงจะเป็นระเบียบข้อบังคับว่าผู้ที่เป็นสมาชิกต้องฝากเงินสักจะรายเดือนทุกเดือน เพื่อให้สมาชิกรู้จักออม

ขั้นตอนการขอกู้

ขั้นตอนการขอกู้ของกองทุนหมู่บ้านคลองคินดำ ขั้นตอนแรกเป็นหน้าที่ของประธานเป็นคนตัดสินใจก่อนว่าจะปล่อยให้กู้ครั้งต่อไป ในช่วงใด เห็นสมควรปล่อยให้กู้หรือไม่ หากเห็นว่าสมควรแก่การเวลาแล้วหรือมีชาวบ้านร้องขอมาควรปล่อยให้กู้ได้แล้วนั้น ขั้นตอนต่อไป ทางคณะกรรมการจะประกาศให้สมาชิกที่มีความต้องการที่จะกู้ ชื่อแบบ โครงการ และเขียนโครงการในการกู้เงินเพื่อไปทำอะไร โดยโครงการนั้นต้องเป็นโครงการที่เป็นจริง สามารถตรวจสอบได้ แล้วนำไปยื่นให้กับคณะกรรมการเพื่ออนุมัติเป็นขั้นตอนต่อไป

การคัดเลือกผู้กู้หรือพิจารณาให้กู้

หลังจากที่คณะกรรมการได้รับแบบโครงการจากสมาชิกที่ขอกู้แล้ว จะนำเข้าไปประชุมคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการต้องเข้าร่วมประชุม 3 ใน 4 ของคณะกรรมการทั้งหมด เสร็จญูญิกจะเป็นคนเสนอในที่ประชุมทีละรายโดยอ่านโครงการให้คณะกรรมการฟัง และขอความเห็นของ

คณะกรรมการว่าจะให้กู้หรือไม่ หากให้กู้แล้วจะให้กู้เท่าไร การตัดสินใจโดยการให้ยกมือและนำเสียงข้างมากเป็นการตัดสินใจ หากเสียงเท่ากัน ก็จะให้ประธานเป็นคนตัดสินใจว่าจะให้เสียงฝ่ายไหน

หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจ หรือพิจารณา ก็จะดูที่โครงการว่า มีความเป็นไปได้มากน้อยขนาดไหน หรือเป็นโครงการที่สามารถตรวจสอบได้หรือไม่ จะนำเงินไปดำเนินการตามโครงการจริงหรือเปล่า

หลังจากที่ได้ผู้กู้และจำนวนเงินให้กู้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการก็จะประกาศให้สมาชิกที่ผ่านอนุมัติ มาทำสัญญาที่บ้านประธาน ทำสัญญาผู้ สัญญาจำประกัน ประกอบกับสำเนาบัตรประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของผู้กู้และผู้จำประกัน รวบรวมเอกสารเป็น 4 ชุด ให้กับอำเภอ (พัฒนาชุมชน) 1 ชุด ให้ธนาคาร 1 ชุด และอีก 2 ชุด ให้กับกองทุน และตัวสมาชิกผู้กู้อีก 1 รวมรวม 4 ชุด เสร็จแล้วคณะกรรมการจะนำเอกสาร ไปให้พัฒนาชุมชนตรวจสอบความเรียบร้อย

การโอนเงิน

หลังจากที่พัฒนาชุมชนตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว ก็จะนำเอกสารชุดที่จะให้ธนาคารไปยื่นกับธนาคารออมสิน เพื่อขอให้ธนาคารอนุมัติเงิน เข้าบัญชีสมาชิก โดยที่คณะกรรมการต้องถือสมุดบัญชีเงินฝากของสมาชิกไปด้วย

การรับชำระหนี้

ขั้นตอนการรับชำระหนี้ กองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ ยังไม่มีการชำระคืนเงินกู้ เนื่องจากกองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ ปลดปล่อยผู้กู้เป็นรายปีอย่างเดียว จะครบกำหนดชำระชุดแรกสิ้นเดือนพฤศจิกายน 2545 ฉะนั้นจนถึงปัจจุบันกองทุนดังกล่าวยังไม่มีรายรับ มีแต่รายจ่ายเป็นการปล่อยให้ผู้กู้ทั้งสิ้น

2.3 การประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

จำนวนสมาชิกกองทุน บ้านคลองดินดำ มีจำนวน 52 ราย สมาชิกที่กู้เงินไปแล้ว 47 ราย และมีสมาชิกที่กู้แล้ว คณะกรรมการอนุมัติให้กู้เพิ่มเป็นครั้งที่ 2 ระหว่างปล่อยให้กู้ครั้งที่ 1 หรือ 2 แล้ว มาให้กู้ในครั้งที่ 3 ตามตารางด้านล่าง ปัจจุบันกองทุนให้กู้ไปแล้ว 4 ครั้ง ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนผู้กู้

อนุมัติครั้งที่	วันเดือนปี (ที่อนุมัติ)	จำนวนผู้ยื่นกู้ (ราย)	จำนวนผู้กู้ได้ (ราย)	จำนวนเงินที่ให้กู้ (บาท)	แยกเป็นโครงการที่ขอกู้ และจำนวนเงิน	หมายเหตุ
1.	26 พ.ย.44	36	36	562,500	1. ปลุกพืช 23 ราย 350,000.- 2. เลี้ยงสัตว์ 12 ราย 202,000.- 3. บริการซ่อม 1 ราย 10,000.-	
2.	18 ก.พ.45	10	9	124,000	1. ปลุกพืช 8 ราย 111,000.- 2. เลี้ยงสัตว์ 1 ราย 10,000.-	ไม่ผ่านอนุมัติ 1 ราย
3.	27 พ.ค.45	31	31	252,000	1. ปลุกพืช 31 ราย 252,000	สมาชิกกู้ใหม่ 1 ราย สมาชิกแล้วกู้เพิ่ม 30 ราย
4.	8 ก.ค.45	1	1	20,000	1. ปลุกพืช 1 ราย 20,000.-	
รวม		78	77	958,500	1. ปลุกพืช 63 ราย 733,500.- 2. เลี้ยงสัตว์ 13 ราย 215,000.- 3. บริการซ่อม 1 ราย 10,000.-	

ดูจากตารางแล้วจะเห็นได้ว่า โครงการที่ขอกู้ จะเป็นปลุกพืชทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 81.82 ของสมาชิกที่กู้ เป็นการปลุกอ้อยเป็นหลัก ปลุกไม้ผล 1 ราย และปลุกผักอีก 2 ราย นอกจากนั้นจะเป็นการปลุกอ้อยทั้งหมด ส่วนโครงการเลี้ยงสัตว์เป็นโครงการเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย เพื่อเป็นรายได้เสริม จากการสอบถามชาวบ้านแจ้งว่า เลี้ยงวัว ครบ 1 ปี ถึงเวลาจ่ายคืนเงินล้านก็ขายแม่พันธุ์นำลูกไว้เลี้ยงต่อไป ขายเป็นพันธุ์เพื่อชำระเงินล้าน เลี้ยงสัตว์คิดเป็นร้อยละ

40.25 โครงการสุดท้ายเป็นโครงการเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการซ่อมรถและซื้อพวกอะไหล่มี 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.30 ของสมาชิกที่กู้ทั้งหมด

การชำระคืนเงินกู้

กองทุนดังกล่าวปล่อยกู้แบบเดียว คือ คืนเป็นรายปี กู้ครั้งแรกเดือนพฤศจิกายน 2544 จะครบกำหนดชำระคืนเงินกู้ครั้งแรก ภายในเดือน พฤศจิกายน 2545 ปัจจุบันยังไม่มีการชำระคืนเงินกู้แต่อย่างใด

สิ่งที่คาดว่าจะจะเป็นอุปสรรค

สิ่งที่คาดว่าจะจะเป็นอุปสรรคในอนาคต คือ เรื่องการกู้ซ้ำซ้อน ดูจากตารางแล้วจะเห็นได้ว่า สมาชิกกองทุนทั้งหมด 52 ราย กู้ไปแล้ว 77 รายนั้น จำนวนสมาชิกที่กู้จริง ๆ มีเพียง 47 คน 17 คน กู้ปกติส่วนอีก 30 คน จะกู้ 2 ครั้ง ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ครบกำหนดชำระ

ข้อดี คือ คณะกรรมการมองเห็นว่าสมาชิกเดือดร้อนเงินที่กู้ไปไม่เพียงพอต่อการลงทุนทำไร่ ไม่อยากให้ชาวบ้านไปเป็นหนี้รายทุน ซึ่งดอกเบี้ยแพง แถมยังเอาเปรียบชาวบ้านด้วยจึงเป็นโอกาสให้สมาชิกที่กู้ไปแล้วกู้เพิ่มอีก

ข้อเสีย คือ จะทำให้สมาชิกเป็นหนี้ซ้ำซ้อน และมีปัญหาในการชำระคืน เนื่องจากระยะเวลาที่กู้ครั้งแรกและครั้งที่สองห่างกันไม่มาก การเก็บเกี่ยวผลผลิต เก็บได้ปีละครั้ง หากชำระคืนงวดที่ 1 แล้วงวดที่สองไม่มีผลผลิตให้เก็บเกี่ยวก็จะทำให้มีปัญหาในการส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย

ทุนสะสมของกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านคลองดินคำ ก่อตั้งมาพร้อมกับแยกบ้าน มาจากบ้านโคกรวกเมื่อเดือนมิถุนายน 2544 กองทุน หรือเงินทุนสะสมต่าง ๆ ยังไม่มี มีเพียงเงินสัจจะออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีการฝากควบคุมไปกับเงินล้านเท่านั้นเอง ซึ่งมีสมาชิกอยู่ 62 ราย มีเงินสัจจะสะสม 24,378 บาท

ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน

ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน จากการสอบถามสมาชิกของกองทุนทราบว่า นโยบาย 1 ล้านบาทของรัฐบาล เป็นเรื่องที่ดีที่นำเงินมาให้ชาวบ้านมาหมุนเพื่อทำธุรกิจชุมชนต่าง ๆ หรือมาเป็นทุนในการประกอบอาชีพหลัก คือด้านการเกษตร และเป็นทุนสำรองในการประกอบอาชีพดีกว่าปล่อยให้เกษตรกรต้องไปเป็นหนี้รายทุน

ทัศนคติของหมู่บ้านต่อคณะกรรมการกองทุนมีความราบรื่นดี

ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนมากขึ้น สาเหตุมาจากการบอกต่อของคณะกรรมการที่ไปประชุมมาทำให้ชาวบ้านเข้าใจในระบบการบริหารกองทุนของคณะกรรมการ มีชาวบ้านบางรายที่ไม่เข้าใจระบบบริหารของคณะกรรมการ และมีอคติต่อคณะกรรมการเป็นทุนอยู่แล้ว เอาเรื่องส่วนตัว

การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

ประสบการณ์เรียนรู้จากการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกกองทุนทราบถึงวิธีการ ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ของกองทุนหมุนเวียนกับเข้ามาเป็นคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านต่อไป ทำให้กองทุนมีความยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้

ประสบการณ์การเรียนรู้จากการเป็นสมาชิกกองทุน เป็นการเรียนรู้ถึงวิธีการกู้และนำเงินที่กู้มาไปใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ปรับปรุงหรือพัฒนาอาชีพที่ทำอยู่ในด้านต่างๆ เพื่อให้ธุรกิจของสมาชิกเองมีความมั่นคงยั่งยืน สมาชิกสามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

จากการประเมินกองทุนดังกล่าว สรุปความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนได้ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์	ปานกลาง
2. ความสามัคคี	ปานกลาง
3. การช่วยเหลือกัน	ปานกลาง
4. การยกย่องคนทำความดี	ปานกลาง
5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม	ใช่ จำนวน 1 ครั้ง/ปีโดยเฉลี่ย
6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพเลี้ยงตัวได้	เท่าเดิมกับปีที่แล้ว
7. ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ปรองดอง	เท่าเดิมกับปีที่แล้ว
8. การรวมกลุ่ม	เป็นหมู่บ้านแยกมาใหม่ยังไม่มีการรวมกลุ่ม
9. การประชุมเสวนาสม่ำเสมอ	ปานกลาง
10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส	ไม่มี
11. มีผู้นำที่มีคุณธรรมยุติธรรม	ไม่แน่ใจจากการหาข้อมูลระหว่างใช่กับไม่ใช่จำนวนข้อมูลนั้นพอ ๆ กัน
12. การจัดทำแผนงานแก้ปัญหาชุมชน	ใช่

2.4 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1. อาชีพหลักของผู้กู้ ลักษณะหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านหลังเขา อาชีพของสมาชิกส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร อาชีพหลักของสมาชิกมีอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

- ปลูกอ้อย
- ปลูกมันสำปะหลัง
- ปลูกไม้ผล
- เลี้ยงวัว, ควาย
- ทำนา
- บริการซ่อมรถจักรยานยนต์

ซึ่งอาชีพต่าง ๆ เหล่านี้เป็นแต่เป็นอาชีพของสมาชิกทำมาแต่กำเนิด ปลูกพืชหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามฤดูกาลและดินฟ้าอากาศมีรายได้พอกินประทังชีวิตเรื่อยมา แต่สำหรับคนที่มั่งคั่งมาก ๆ มีเครื่องมือครบก็สามารถมีรายได้เป็นจำนวนมาก มีเงินที่ได้จากการขายผลผลิต เหลือเก็บไว้ลงทุนทำกิจการอื่นต่อไป ส่วนสมาชิกที่มีทางน้อยหักค่าใช้จ่ายแล้วถึงจะมีรายได้พอประทังเลี้ยงครอบครัวไปเรื่อย ๆ

ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ

ปัญหาส่วนมากก็จะเป็นปัญหาภัยแล้งฝนไม่ตกตามฤดูกาล แต่ปัจจุบันมีอุปสรรคเพิ่มมาอีก 1 อุปสรรค คือ โรคของอ้อย คือ โรคหนอนถั่ว ลักษณะเป็นหนอนตัวใหญ่สีเขียวกินเข้าไปในลำอ้อยทำให้อ้อยตายหรืออ้อยไม่มีน้ำ ส่วนไม้ผลพวกผลและมันสำปะหลังก็จะพบโรคอีกชนิดหนึ่ง คือ โรคเพลี้ยไฟ ซึ่งจะมีลักษณะจุดสีขาวตามใบและลำต้น

2. สภาพการเป็นอยู่อาศัย

สภาพการเป็นอยู่อาศัยของสมาชิกกองทุน มีบ้านเป็นของตนเองลักษณะบ้านส่วนใหญ่จะเป็นบ้านไม้ยกสูงหลังเล็ก ๆ และมีการต่อเติมลักษณะเป็นเพิงออกด้านข้าง มีบ้านที่มีลักษณะสมบูรณ์ทันสมัย 2 หลัง นอกจากนั้นก็จะเป็นลักษณะทั่ว ๆ ไปเป็นบ้านปูนชั้นเดียวติดพื้น

3. หนี้สินของครอบครัวก่อนกู้เงินกองทุน

จากการสำรวจพบว่าชาวบ้านมีหนี้สิน 10,000 – 50,000 บาท หนี้สินเหล่านี้เกิดจากภัยต่าง ๆ ต่อพืชไร่ เช่นภัยแล้ง ทำให้ผลผลิตไม่ได้ตามต้องการ หักจากค่าใช้จ่ายแล้วไม่พอต่อการประกอบอาชีพต่อไป ทำให้ชาวบ้านต้องไปกู้เงินเพื่อมาใช้ในการประกอบอาชีพต่อไป บางรายก็มีหนี้เป็นทุนอยู่แล้ว พอมาเจอผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้ตามต้องการ จำเป็นต้องไปกู้เงินมาใช้หนี้เก่าและบางส่วนนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ จึงทำให้เป็นหนี้เพิ่มขึ้นเรื่อย แหล่งเงินกู้ที่พบ คือ ธกส. และนายทุนอ้อย

4. รายได้ของครอบครัว

รายได้ของครอบครัวของชาวบ้าน เฉลี่ยครอบครัวละ 50,000 – 60,000 บาทต่อปี เฉลี่ยประมาณ 5,000 บาท ต่อเดือน ต่อครอบครัว รายได้เป็นรายได้รวมทั้งครอบครัว มาจากอาชีพ การเกษตรหลังจากฤดูกาลก็จะรับจ้างคนอื่นบ้าง

2.5 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

ตารางที่ 16 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติที่ผ่านมากองทุนได้อนุมัติให้กู้ไปแล้ว 4 ครั้ง

อนุมัติ ครั้งที่	วันเดือนปี (ที่อนุมัติ)	เจ้าหน้าที่ ที่ผู้กู้ได้ (ราย)	จำนวน เงินที่ให้ กู้(บาท)	แยกเป็นโครงการที่ขอกู้ และจำนวนเงิน	หมายเหตุ
1.		36	562,500	1. ปลุกพืช 23 ราย 350,000.- 2. เลี้ยงสัตว์ 12 ราย 202,000.- 3. บริการซ่อม 1 ราย 10,000.-	ปล่อยกู้ครั้งแรก 36 ราย
2.		9	124,000	1. ปลุกพืช 8 ราย 111,000.- 2. เลี้ยงสัตว์ 1 ราย 10,000.-	สมาชิกกู้ใหม่ 9 ราย
3.		31	252,000	1. ปลุกพืช 31 ราย 252,000	สมาชิกกู้ใหม่ 1 ราย สมาชิกกู้เพิ่ม 30 ราย
4.		1	20,000	1. ปลุกพืช 1 ราย 20,000.-	สมาชิกกู้ใหม่ 1 ราย
รวม		77	958,500	1. ปลุกพืช 63 ราย 733,500.- 2. เลี้ยงสัตว์ 13 ราย 215,000.- 3. บริการซ่อม 1 ราย 10,000.-	

จากการกู้ทั้ง 4 ครั้ง มีจำนวนผู้กู้ 77 ราย จากสมาชิก 52 ราย เนื่องจากการปล่อยกู้ครั้งที่ 2 เป็นการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกเก่าที่เคยกู้ไปแล้วแต่ยังไม่ครบกำหนดชำระ จำนวน 30 ราย ส่วนสมาชิกใหม่ที่เข้ามาครั้งแรกมีเพียง 1 ราย จึงทำให้จำนวนบัญชีผู้กู้มีทั้งหมด 77 ราย จากสมาชิกทั้งหมด 52 ราย

ดูจากจำนวนเงินอนุมัติทั้ง 4 ครั้ง ร้อยละ เป็นโครงการปลูกพืช ร้อยละ เป็นโครงการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ เป็นโครงการบริการซ่อมรถมอเตอร์ไซด์

จำนวนเงินทุนนอกเหนือจากเงินกู้

สังเกตจากอาชีพหลักของชาวบ้านคือ การทำเกษตร ปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ผักสวนครัว และเลี้ยงสัตว์ประกอบไปด้วย เงินลงทุนส่วนใหญ่มาจากเงินกองทุน 1 ล้านบาท ก็จะเป็นเงินมาจากเก็บเกี่ยวผลผลิตจากครั้งก่อนแล้วนำส่วนที่เหลือมาลงทุนในครั้งต่อไปบ้าง และอีกส่วนก็จะไปกู้จากนายทุนดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นนายทุนที่มีลานรับซื้ออ้อยอยู่ในย่านตำบลหนองหญ้าขาว พอถึงเวลาตัดอ้อยแล้วทางนายทุนก็จะบังคับขายอ้อยให้กับนายทุน แล้วหักเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยทันที ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน เสียเปรียบนายทุน 2 ต่อต่อที่ 1 คือ ขายอ้อยในราคาต่ำ ต่อที่ 2 เสียดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาทต่อเดือน

สรุป เงินทุนนอกเหนือจากเงินกู้ก็จะมีเงินอยู่ 2 ทาง คือ

1. เงินจากเก็บเกี่ยวผลผลิตในครั้งก่อนแล้วนำมาลงทุนในครั้งต่อไป
2. เงินกู้จากนายทุนที่รับซื้ออ้อย หรือเรียกอย่างว่า “นายทุนลานอ้อย”

วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ

วัตถุประสงค์โครงการของผู้กู้ ของกองทุนหมู่บ้านคลองดินคำ ส่วนมากจะเป็นโครงการปลูกพืชเพื่อการเกษตร ลงมาจะเป็นเลี้ยงสัตว์ และบริการซ่อมมอเตอร์ไซด์ ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนผู้กู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์

ลำดับที่	วัตถุประสงค์	จำนวนผู้กู้	จำนวนเงิน
1.	ปลูกพืชทางการเกษตร	63	733,500
2.	เลี้ยงสัตว์	13	215,000
3.	บริการซ่อมรถจักรยานยนต์	1	10,000
4.	อื่น ๆ	-	-

ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ พบว่า

จุดเด่น สมาชิกส่วนมากมีอาชีพเป็นเกษตรกรโดยกำหนดทำมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า คายาย ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น ดิน พันธุ์พืช และปุ๋ย มีทักษะในการทำการเกษตรดี ไม่ว่าจะปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลังหรือข้าวโพด แต่ปัจจุบัน สมาชิกส่วนมากจะปลูกอ้อยเพราะอ้อยลงทุนครั้งเดียว เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 2 – 3 ครั้ง การดูแลไม่ยุ่งยาก ใส่ปุ๋ยครั้งเดียวในตอนปลูก หลังจากนั้นก็คอยถางหญ้าเอาหญ้าออกจากร่องอ้อย ตอนอ้อยยังเล็ก ๆ 1 – 2 ครั้ง หลังจากนั้นก็คอยตัดอย่างเดียว หลังจากตัดอ้อยไปขายแล้วก็ปล่อยให้อ้อยเกิดจากตอเดิม ทำอย่างนี้ 2 – 3 ครั้งแต่ทว่า เก็บผลผลิตครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 ผลผลิตจะไม่ค่อยดีเท่ากับครั้งที่ 1 เพียงแต่ไม่ต้องลงทุนในการปลูกมากไม่ต้องไถ ไม่ต้องซักร่องดินเพื่อปลูกอ้อย จุดเด่นอีกด้านของสมาชิก คือ หากพืชไหนราคาไม่ดีหรือประสบปัญหาภัยแล้ง ชาวบ้านก็จะหันไปปลูกพืชชนิดที่มีราคาที่ดีกว่า และทนต่อภัยแล้งได้พอสมควร

2.6 การประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

การใช้จ่ายเงินกู้ พบว่า สมาชิกทุกรายไม่มีการทำบัญชีรายการใช้จ่ายในการดำเนินโครงการเลย ส่วนมากจะนำเงินไปใช้จ่ายด้านอื่น เช่นส่วนหนึ่งก็จะไปทำกิจการตามโครงการจริง อีกส่วนหนึ่งก็จะนำไปใช้จ่ายหรือใช้หนี้สินอย่างอื่น ทำให้เงินที่กู้ไม่ได้นำไปใช้เพื่อเป็นการสร้างงานสร้างรายได้เท่าที่ควร

การหาความรู้เพิ่มเติม โครงการของกองทุนคลองดินดำจะเป็นการปลูกพืชทางการเกษตร เช่น อ้อย มันสำปะหลัง และข้าวโพด ตลอดจนพืชผักสวนครัว และผลไม้ เช่น มะม่วง นอกเหนือจะปลูกพืชทางการเกษตรแล้ว โครงการต่อมาก็คือ โครงการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัวและควาย และโครงการบริการซ่อมรถจักรยานยนต์ โครงการหลังมีอยู่เพียง 1 ราย เป็นโครงการพอมิรายได้ดีพอสมควร เพราะรถเข้าบ้านต่อวัน การหาความรู้เพิ่มเติมในส่วนมากปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ อาจจะศึกษาด้วยตัวเอง โดยการศึกษาจากภูมิประเทศ และภูมิอากาศ ตลอดจนการทดลองปลูก นอกจากนี้ก็จะเป็นการเข้าไปเกษตรตำบล ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรประจำอยู่เพื่อศึกษาทำข้อมูล เพื่อมาปรับปรุงโครงการของตนเองให้ได้ผลดีต่อไป ส่วนโครงการซ่อมรถนั้นการหาความรู้เพิ่มอาจจะเป็นไปได้จากการศึกษาหาความรู้จากหนังสือแล้วลองปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนางานที่ทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การหาวัตถุดิบที่ดี พบว่า สมาชิกส่วนมากปลูกอ้อยต่างก็พยายามหาพันธุ์ชนิดที่ให้น้ำมาก ๆ เพื่อจะได้มีน้ำหนักรในการนำไปจำหน่ายต่อไป ส่วนอาชีพเลี้ยงสัตว์ก็จะมีการจัดหาแม่พันธุ์ชนิดที่ทับหรือเริ่มตั้งท้องมาแล้วเพราะนำมาเลี้ยงไม่นานก็จะออกลูกให้ทันกับกำหนดชำระเงินกู้ จะได้นำลูกไว้เลี้ยงต่อไป ส่วนแม่พันธุ์ก็จะนำไปขายเพื่อนำเงินมาชำระเงินกู้คืน

2.7 การประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

ผลโดยตรง

สมาชิกกู้ร้อยละ 81.82 กู้เพื่อทำการเกษตร นิยมปลูกอ้อยเป็นจำนวนมาก อ้อยเป็นพืชเศรษฐกิจที่ลงทุนน้อย ปลูกครั้งเดียวเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 2 – 3 ครั้ง เป็นที่นิยมปลูกกันแพร่หลาย ก่อนหน้านี้สมาชิกบางส่วนไปกู้เงินจากนายทุนดอกเบี้ยร้อยละ 2 บาท ต่อเดือน แล้วยังต้องขายผลผลิตให้กับนายทุนเท่านั้น ซึ่งนายทุนจะให้ราคาต่ำกว่าโรงสี และบางส่วนก็จะให้เช่าที่ของตนเอง อาศัยรายได้จากการรับจ้างมาเลี้ยงครอบครัว ปัจจุบันมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเนื่องจากชาวบ้านได้นำเงินทุนมาหมุนเวียนในการทำการเกษตรหรือปลูกอ้อย ส่วนรายที่กู้เงินนายทุนก็สามารถมีเงินทุนทำด้วยตัวเอง นำผลผลิตไปขายที่โรงสีซึ่งได้ราคาที่ดีกว่า และบางส่วนที่ให้เช่าที่ก็มีโอกาสทำเองได้ และมีรายได้เพียงพอที่จะชำระเงินกู้คืนตามกำหนด ฉะนั้นจะเห็นว่าการปล่อยกู้ครั้งนี้เป็นการสร้างอาชีพ สร้างรายได้จริง

ผลกระทบโดยตรง

สมาชิกมีโอกาสปลูกพืชชนิดใหม่ หมุนเวียนกันไป เช่น นอกจากจะทำไร่อ้อยและมันสำปะหลังอยู่แล้ว ก็จะมาปลูกพริก และผักสวนครัวต่าง ๆ เพื่อเป็นรายได้เสริมจากการทำไร่ ทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น ชาวบ้านบางส่วนที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นจำนวนมาก ก็กู้เพื่อซื้อวัวและควาย ซึ่งเคยเลี้ยงอยู่แล้ว พอกรบปีก็จะขายแม่พันธุ์ใช้หนี้กองทุน ปีต่อไปก็จะเลี้ยงลูกที่ได้ต่อไป

ผลกระทบโดยอ้อม

ผลกระทบทางอ้อม ยังไม่เห็นภาพที่ชัดเจนเนื่องจาก ยังไม่มีการชำระเงินกู้คืน ไม่ทราบว่าผลจากการที่กู้นั้นมีผลอย่างไร สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่ เศรษฐกิจของหมู่บ้านจะดีขึ้นหรือไม่ และแรงงานจากหมู่บ้านไปทำงานต่างถิ่นก็ยังไม่มีการกลับคืนถิ่นเพราะยังไม่รู้ว่ากองทุนจะมีความยั่งยืนมากน้อยขนาดไหน

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติทั้ง 5 ข้อ พบว่า

การเกิดกองทุน พบว่า หมู่บ้านคลองจินดา เป็นหมู่บ้านเล็กๆ พึ่งแยกมาจากหมู่ 7 บ้านโคกรวก เมื่อเดือนมิถุนายน 2544 เพื่อรับเงินกองทุนเงินล้าน นอกจากนี้แล้วกองทุนอย่างอื่นยังไม่มีแต่อย่างใด

ระบบบริหารกองทุน พบว่า การบริหารกองทุนหมู่บ้านคลองจินดา อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากคณะกรรมการไม่ค่อยมีเวลาให้กับหน้าที่การงานของตนเอง ขาดการประชาสัมพันธ์

การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า ชาวบ้านหมู่บ้านคลองดินดำยังไม่เข้าใจในเรื่องการทำเศรษฐกิจพอเพียงมากนัก จึงไม่มีการนำหลักเศรษฐกิจแบบพอเพียงมาใช้

การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า เจ้าหน้าที่ทางราชการจะชี้แจงให้ประชาชนในหมู่บ้านได้เข้าใจในบทบาทของกองทุน พร้อมทั้งประโยชน์ที่ประชาชนจะได้จากกองทุนเพื่อให้ประชาชนสนับสนุนและทำตามระเบียบกองทุนจะได้พัฒนามีเงินออมมากขึ้น และเข้มแข็งขึ้น ซึ่งทุกคนก็เข้าใจและพร้อมจะปฏิบัติตาม แต่ผู้ดูแลแต่ละคนก็ยังต้องพึ่งนายทุนที่คิดดอกเบี้ยแพงเพราะเงินกู้จากกองทุนไม่เพียงพอต่อการลงทุน อีกทั้งผู้กู้บางรายยังเป็นหนี้สินนายทุนมาก่อนที่จะกู้เงินกองทุน

การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า ชาวบ้านคลองดินดำมีความเข้มแข็งอยู่ในระดับปานกลาง คือ ชาวบ้านจะช่วยเหลือกันและกัน มีความสามัคคีในบางเรื่อง มีการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้อย่างพอเพียง

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

พบว่า

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2.1.2 หมู่บ้านคลองดินดำมีเงินทุนสะสมของหมู่บ้าน และมีการรวมกลุ่มองค์กรอยู่ก่อนแล้ว ทำให้มีประสบการณ์ในการบริหารกลุ่มองค์กรต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงใช้กับการบริหารกองทุนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2 คนในชุมชนบางส่วนไม่พอใจในการตัดสินใจของคณะกรรมการ

3. ความเข้มแข็งของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า ประชาชนหรือสมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ผู้นำมีความรับผิดชอบ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม

สมาชิกในชุมชน สามารถใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้อีกด้วย ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้
2. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
3. ในชุมชนเกิดการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน
4. ในชุมชนมีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ
5. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
6. ชุมชนมีการยกย่องคนที่ทำความดี
7. ชุมชนมีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ ชรา เด็ก
8. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
9. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสดหาความรู้
10. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น รักใคร่ ประองคอง

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ต้องเริ่มที่ครอบครัวอบอุ่น อยู่กันพร้อมหน้า มีอาชีพมีรายได้ที่สามารถนำมาเลี้ยงครอบครัว มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในชุมชน มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดภาระหนี้สินของตนเอง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการของกองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1 เพื่อทราบว่าการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายเพียงใด

- การเกิดกองทุน
- ระบบบริหารกองทุน
- การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง
- การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
- การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

1.2 เพื่อทราบถึงปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว มีอะไรบ้าง

1.3 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

2. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านคลองดินดำ หมู่ 13 มีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาบริบทของหมู่บ้านที่ไปปฏิบัติงานตลอดจนอาชีพ และความเป็นอยู่ของประชาชน

ขั้นที่ 2 ศึกษาการบริหารหรือการทำงานของคณะกรรมการกองทุน

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีต่าง ๆ ดังนี้

การสอบถาม ใช้แบบสอบถามโดยใช้แผน บร.1 – บร.12 ไปสอบถามรายละเอียดจากชาวบ้าน

การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์โดยใช้แผน บร.1 – บร.2 สัมภาษณ์

สังเกต สังเกตดูสภาพทั่วไป บริบทของชุมชน

การจัดเวทีชาวบ้าน เป็นการเก็บข้อมูลจากการจัดเวทีชาวบ้านทั้งระดับหมู่บ้าน

และตำบล

ขั้นที่ 4 ใช้ชีพชีพโมเดล (CIPP Model) วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้
ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 5 ประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นต่าง ๆ โดยใช้ CIPP Model

ขั้นที่ 6 สรุปผลการนำเสนอแผนงานและนำเสนอผลการประเมินโครงการในรูปแบบของ
สารนิพนธ์

3. ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านคลองคินคำ ตามแนวคิดเชิงระบบ มีรายละเอียดพอสังเขป ดังต่อไปนี้

3.1 ผลการดำเนินงานของหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหาร จัดการและส่งเสริมผู้

ระบบเศรษฐกิจของประเทศศกตั้งแต่ ปี 2540 ปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายกองทุน
เงินล้านเข้ามาช่วยเหลือให้ชุมชนระดับฐานราก มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ชาวบ้านคลองคินคำจึงได้จัด
เวทีชาวบ้านเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการรองรับเงินจัดสรร 1 ล้านบาท จากรัฐบาล หมู่บ้านคลองคิน
คำได้รับเงิน โอนจาก สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เมื่อ 27 พ.ย. 2544 การจัดทำ
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านคลองคินคำ โดยยึดเอาระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชน
เมืองว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 คณะกรรมการ
ได้จัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน สำนักงานบัญชีกองทุนมีทั้งหมด 9 เล่ม ผู้จัดทำบัญชี คือ เสร้อย
เลขานุการและประชาชนช่วยกันทำ การรับสมัครสมาชิก ค่าสมัคร 10 บาท ต้องมีคุณสมบัติตาม
ระเบียบกองทุน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านคลองคินคำมีทั้งหมด 52 คน ผู้กู้ 47 คน จากการสำรวจและ
สอบถามชาวบ้านถึงทัศนคติของชาวบ้านต่อกองทุน พบว่า กองทุนเป็นสิ่งที่ดีที่ให้โอกาสคนจน ได้มี
โอกาสได้ทำในสิ่งที่ตนอยากทำถึงจะไม่มากแต่ก็ยังดีที่ได้มีโอกาส

3.2 ผลการดำเนินงานของหน่วยระบบ B คือ การดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

อาชีพของผู้กู้ล้วนแต่ทำการเกษตร ปลูกพืชอ้อยเป็นส่วนมาก วัตถุประสงค์ในการกู้เงิน
ตามโครงการเพื่อปลูกอ้อยเป็นส่วนมาก จำนวนเงินที่อนุมัติไปแล้วทั้งหมด 958,500 บาท ความรู้
และทักษะในการประกอบอาชีพ พบว่า ชาวบ้านทำมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ตายาย เป็นการสืบทอดกันมา
เรื่อย การใช้จ่ายเงินกู้ สมาชิกจะทำการถอนตั้งแต่วันที่กองทุนโอนเงินเข้า แล้วนำไปใช้จ่ายตามโครง
การที่อนุมัติ

ผลโดยตรง สมาชิกมีเงินทุนหมุนเวียนในอาชีพ พัฒนาอาชีพที่ทำให้ดีขึ้นทำให้มีราย
ได้ดีขึ้น

ผลทางอ้อม สมาชิกทุกคนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีโอกาสได้หาความรู้เกี่ยวกับอาชีพนั้น
เพิ่มเติม

4. ผลการดำเนินงานด้านเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ปลุกอ้อย เป็นพืชเศรษฐกิจที่ลงทุนครั้งเดียว เก็บผลผลิตได้ 2 – 3 ครั้งที่ผ่านมาทั้งผู้ที่ประสบความสำเร็จ และล้มเหลว แต่ปีนี้ค่อนข้างจะพบแต่คนล้มเหลวมาก เพราะเจอกับภัยแล้ง อ้อยแห้งตายไปมาก

4.2 ปลุกมันสำปะหลัง ที่ถือได้ว่า ได้ผลคือต้องได้ผลผลิตตั้งแต่ 5 ตันต่อไร่ขึ้นไป ปัจจุบันราคามันสำปะหลังราคาดี

4.3 เลี้ยงวัวเลี้ยงควาย ถือว่าได้ผลเพราะเป็นสัตว์เลี้ยงง่ายอาหารก็กินหญ้าไม่ต้องลงทุนมาก

4.4 บริการซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ ได้ผลดีพอสมควร จากการสังเกตคู่มือรถมอเตอร์ไซด์เข้าซ่อมอยู่ตลอดเวลา ใคร ๆ ก็รู้จักคิดว่าไม่น่าจะมีปัญหาในการชำระคืน

4.5 ทำนา ผลการทำนาไม่ดีเพราะปีนี้แล้งมากไม่มีน้ำที่จะมาทำนาปลูกข้าว ทำให้ข้าวไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

5. อภิปรายผล

5.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การเกิดกองทุน กองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ ความตื่นตัวของชาวบ้านที่จะได้มีเงินมาพัฒนาหมู่บ้านและความร่วมมือของชาวบ้าน

วัตถุประสงค์ข้อ 2 ระบบบริหารกองทุน กองทุนหมู่บ้านคลองดินดำ ไม่ค่อยราบรื่นเนื่องมาจากการทำบัญชี ไม่มีใครรู้เรื่องบัญชีเลย คณะกรรมการก็ไม่ค่อยมีเวลาให้กับกองทุนเท่าใดนัก

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง ชาวบ้านส่วนมากไม่ค่อยมีเวลามาสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเลย ต่างคนต่างมุ่งทำกิจกรรมของตนเอง อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจและสังคม กองทุนหมู่บ้านคลองดินดำเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ซึ่งแยกมาจากหมู่บ้าน ไสกรวก ยังไม่มีการรวมกลุ่มอาชีพใด ๆ เพื่อเป็นการสร้างงานสร้างรายได้

วัตถุประสงค์ข้อ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า ชาวบ้านคลองดินดำ มีความสามัคคีกันพอสมควร หากแต่ไม่ค่อยมีเวลามาพบกัน ในเรื่องของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 ประสิทธิภาพของคนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จมาก่อนจึงได้อาศัยเป็นบทเรียนที่ให้แก่คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

2.1.2 หมู่บ้านคลองดินคำไม่มีเงินทุนสะสมของหมู่บ้าน และไม่มีการรวมกลุ่มองค์กรก่อน ทำให้มีไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารกลุ่มองค์กรต่าง ๆ แต่ก็สามารถบริหารกองทุนให้ได้ผลดี

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 คนในชุมชนยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนเพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2 คนในชุมชนบางส่วนไม่พอใจในการตัดสินใจของคณะกรรมการ

3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง กระบวนการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิผล การอยู่ในชุมชนอย่างสันติ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน รักใคร่ปรองดองซึ่งกันและกัน แบ่งปันสิ่งของให้แก่กัน

4. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

4.1 ผลโดยตรง เมื่อเวลาผ่านไปสมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้ และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ทำให้กองทุนเติบโตขึ้น

4.2 ผลกระทบโดยตรง สมาชิกกู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ และสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม วิธีชีวิตคนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ระยะเวลาในการชำระคืนควรจะให้มากกว่านี้ อย่างน้อย 2 ปี เพื่อประชาชนจะได้ลงทุนได้เต็มที่โดยไม่ต้องรีบเร่งในการชำระคืน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 การให้กู้ต้องรวมกลุ่มกันเพื่อจะได้เกิดองค์กรใหม่ ๆ และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมากยิ่งขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนให้มีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารการจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 กองทุนหมู่บ้านต้องมีเจ้าหน้าที่ประจำกองทุนอย่างน้อย สักค่าหัวละ 1 คน หรือมากกว่านี้ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกที่มาติดต่องาน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการจัดอบรมคณะกรรมการกองทุนอย่างจริงจัง เพื่อที่จะได้บริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อมูลต้องเรียกประชุมคณะกรรมการและสมาชิกทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 การปล่อยกู้ซ้ำซ้อน ทำให้มีปัญหาในการชำระคืน หากจะให้มีการกู้ซ้ำควรดูระยะเวลาในการกู้ครั้งแรกว่าห่างกันมากน้อยเพียงใด

5.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการตลาดการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดให้กลุ่มผู้กู้ได้นำไปพัฒนากิจกรรมของตนเอง

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการแนะนำเทคนิควิธีการใหม่ๆ ประกอบอาชีพให้กับกลุ่มผู้ประกอบการหรือกลุ่มผู้สนใจทราบ

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 เมื่อครบ 1 ปี ของการทำสัญญากู้เงินแล้ว มีผลเป็นอย่างไร ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีไหม หรือเป็นการเพิ่มหนี้ให้กับประชาชน

บรรณานุกรม

ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1 : บริษัท เอส อาร์ พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.

แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2545.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณธิการ). “รวมบทความทางการประเมินโครงการ” พิมพ์ครั้งที่ 6 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544 หน้า 221 – 234.

